

ازمهان

گاهنامه علمی دانشجویی انجمن علمی حقوق دانشگاه الزهراء (س)
سال سوم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۷ / قیمت ۱۵۰۰۰ تومان

حقوق فضای مجازی

CYBER SECURITY

- بازی های
کازینویی
تحلیل فقهی و حقوقی
سایت های پیش بینی

- نقد و بررسی حقوقی فیلم
خط ویژه

- جرم توهین
اهمیت جرم توهین
جرم توهین رایانه ای

CYBER

Anjoman_elmi_hoghogh@

anjomanelmi@

Ensafmag9v@gmail.com

بِسْمِ اللَّهِ الْحَقِّ

شناسنامه اثر

گاهنامه علمی - دانشجویی " انصاف "

سال سوم / شماره سوم / تابستان ۱۳۹۷

صاحب امتیاز:

انجمن علمی - دانشجویی حقوق دانشگاه الزهراء (س)

مدیر مسئول:

فاطمه فاضلی نیک

سردبیر:

مرضیه درویشوند

استاد مشاور:

دکتر الهه مرندی

هیات تحریریه این شماره:

ملیکا منصور، زهرا فرمانی ، منیره ریاحی

سارا سادات موسوی

مطهره جنتی، زهرا حجازی

طراح و صفحه آرا :

رضوان کاکولوند

ویراستار:

اعظم لطفی

نشانی:

تهران ، میدان شیخ بهایی ، دانشگاه الزهراء (س) ،

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد طبقه چهارم ،

دفتر انجمن های علمی

با تشکر صمیمانه و قدردانی از کلیه کسانی که در انتشار این شماره

از نشریه " انصاف " همراهان بودند.

فهرست

- 3 سخن سردید
- تفنی عفت و اخلاق عمومی در فضای مجازی و ضمانت اجرای قانونی آن
- 5 تحلیل و بررسی ماده ی یک قانون جرایم رایانه ای با تأکید بر استفاده از ابزار وی بی بی آن با فیلمتر شکن برای های
- 10 کلیات جرم توهین در فضای مجازی
- 13 تحلیل فقهی و حقوقی سایت های پیش بینی و بازی های کارینوایی
- 17 آلودگی و کالت در جرایم رایانه ای
- 22 نقد و بررسی فیلم خط ویژه
- 24

hacking.

به نام حق

«فضای مجازی» شاید نام آشنا ترین واژه ی این روز های بشر قرن یست و یک باشد. فناوری جدیدی که حالا بعد از رادیو ،تلویزیون ،کامپیوتر،گوشی همراه و اینترنت بیش از پیش بشر امروز را غرق در دریای تکنولوژی نموده .شیکه های اجتماعی همچون جهانی موازی پایه پای جهان واقعی و حتی در مواردی پررنگ تر از آن به سمت جلو حرکت میکند؛ جهانی که بیش از پیش کره ی خاکی را به یک دهکده ی کوچک بدل نموده.

صفحات مجازی ،شخصیت های مجازی، کسب و کار مجازی،شهرت مجازی و... همگی بریک موضوع مهم صحنه میگذرانند و آن این است که: فضای مجازی در جهان کنونی به چنان جایگاه و قدرتی رسیده که هر موضوعی را که نیاز باشد از دنیای واقعی وام گرفته و در خود جای میدهد.این موضوع مبین آن است که جهان صفر و یک دیگر از قالب یک ابزارتفریحی و سرگرمی صرف خارج شده و رنگ و بوی جدی تری به خود گرفته تا جایی که داعیه رقابت با دنیای بیرون را نیز در سرمیپوراند. در این بین موضوعی که بیش از همه رنگ و جلوه ی جدی به فضای مجازی داده مفهوم «جرایم رایانه ای» است. آری؛ همان طور که این فضا بستر مناسبی برای معرفی آثار هنرمندان، تولیدات صنعت گران و ظهور و بروز استعداد ها ایجاد نموده ؛ به تبع مسیرمناسبی را هم برای سواستفاده گران و مجرمین بالقوه فراهم ساخته تا جایی که قانون گذاران را برآن داشته تا این خصوص یایی را در کتاب قوانین خود باز کنند.با جست و جو در میان جرایم رایانه ای متوجه خواهیم شد که برخی از این جرایم ریشه در جرایم سنتی ای دارند که حالا رنگ و بوی مجازی به خود گرفته و دسته ی جرایم دیگر نیز مختص و زاده ی همین فضا است.اما آن چه که در کل واضح و مسلم است آن است که بحث در باب این دست جرایم بسیار است و مستلزم پژوهش بسیار.

نشریه علمی-دانشجویی «انصاف» سعی براین داشته تا در شماره ی جدید خود باپرداختن به بخشی از جرایم رایانه ای سهم کوچکی در تبیین و آگاه سازی در این حوزه مهم و کاربردی برای جامعه علمی و حقوقی ایران ایفا نماید پرودگار منان را سپس گذاریم که مارا در این مهم یاری نمود و ضمن تشکر از شما خواننده ی گرامی تقاضا داریم با رساندن انتقادات و پیشنهادات سازنده ی خود مارا در پیشبرد هرچه بیشتر نشریه یاری نمایید.

مرضیه درویشوند

چند خطی از یک مقاله

اخلاق مجازی یا فضای مجازی اخلاقی؟

جرم‌هایی نشان دهنده‌ی یک گسست بزرگ میان تکنولوژی و امنیت است بدین معنی که مولفه‌ی امنیت به اندازه‌ی خود تکنولوژی پیشرفت نکرده و این خود مشکلاتی را در سطح جامعه و جامعه‌ی جهانی ایجاد می‌کند.

تکنولوژی که اینترنت نیز از زیر مجموعه‌های مهم و فراگیر آن محسوب می‌شود خنثی نیستند و می‌توانند پیامد و نتایج خوب و بدی را برای جامعه در برداشته باشند و این طلب می‌کند همچنان که برای کنار هم زیستن افراد در جامعه قواعدی جامع وضع شده که ضامن رعایت حقوق فردی و اجتماعی افراد می‌شود در فضای مجازی نیز رعایت حقوق فردی و محافظت در برابر سوء استفاده‌های الکترونیکی و اطمینان از سلامتی و ایمنی تعاملات موجود میان کاربران و کارگزاران در بهره‌برداری درست از زیرساخت‌های اطلاعاتی مناسب نیز باید مورد لحاظ قرار گیرد.

اینترنت به لحاظ خصوصیت بالقوه‌اش علاوه بر اینکه یک مفهوم تکنولوژی به معنای عام ابزاری است به عنوان یک رسانه جمعی، فضایی مجازی برای کاربران خود به وجود آورده که هم باعث تقویت و هم باعث تخریب اخلاق و روابط انسانی اجتماعی افراد می‌شود و تا آنجا که پیش می‌رود که حتی می‌تواند به تغییر اخلاق فردی و اجتماعی نیز بیانجامد، از این منظر اخلاق اینترنتی (مجازی) به عنوان یک نوع اخلاق حرفه‌ای محسوب می‌شود و این اخلاق حرفه‌ای نیز به نوبه‌ی خود زیرمجموعه‌ی اخلاق اجتماعی قرار می‌گیرد که موضوع علم اخلاق است. اخلاق حرفه‌ای نقطه تلاقی علم اخلاق و تکنولوژی محسوب می‌شود. با این بیان همانطور که اخلاق دارای بار ارزشی است، اخلاق جهان مجازی نیز به تبع آن چنین ویژگی خواهد داشت یعنی قواعد و اصول اخلاقی باید توسط کاربران و کارگزاران در فضای مجازی با توجه به منافع، فرهنگ و ارزش‌ها و اعتقادات مورد پذیرش جمع در جامعه وضع گردد بدین ترتیب اخلاق فردی تابع جامعه خواهد بود تا تناقضی ایجاد نشود.

در این راستا اخلاق حرفه‌ای مربوط به دنیای مجازی نیز باید طوری باشد که هم اخلاق فردی را مورد توجه قرار دهد و هم فرهنگ کلی جامعه را و نهایتاً آنکه:

هر کجا انسان فعالیت دارد، اخلاق باید بر او حاکم باشد، چه فضای مجازی و چه فضای حقیقی؛ و شاید نیز به اخلاق در حوزه مجازی بیشتر و مهم‌تر باشد.

برداشت و تخیلی از مقاله :

خدیجه حسن بیگ زاده/ دانشجوی دکترا فلسفه علم و فناوری دانشگاه شریف

پیش از ورود به مباحث حقوقی در باب حقوق فضای مجازی و جرایم سایبری، خواندن خلاصه‌ای از مقاله فوق‌الذکر خالی از لطف نیست؛

انسان آنچه را خطی، پشت سرهم، یکنواخت، چاپی و قابل تکرار است به دور می‌اندازد، از جداسازی و تخصص می‌گریزد و به جهانی کلی و همه‌جانبه قدم می‌گذارد. این جهان، الکترونیک است. در این جهان همه چیز می‌تواند با هم و در کنار هم اتفاق بیفتد و جهان به دهکده‌ای بزرگ تبدیل می‌شود. (مددیور، ۱۳۸۸، ص ۱۸۱).

میلیون‌ها کاربر در اینترنت در اقصی نقاط دنیا قرار دارند که سبب پیدایش یک اجتماع بزرگی از انسان‌ها شده که آن‌ها را در کنار یکدیگر قرار داده است به این اجتماع، اجتماع مجازی گفته می‌شود؛

آن چیزی که در یک اجتماع مجازی یک مفهوم اساسی به شمار می‌آید، مفهوم هنجار است و بی‌نکته‌ای که وجود دارد آن است که در فضای اجتماعات مجازی، فشار اجتماعی که از دیدگاه جامعه‌شناسان برجسته‌ای مثل دورکیم که مهم‌ترین عنصر پیروی و تبعیت از هنجارهای اجتماعی است، وجود ندارد و یا بسیار ضعیف است (دورکیم، ۱۳۶۸، ص ۷۳) و همین سبب شده است که افراد منحرف با راحتی خیال بیشتری در این فضای مجازی مبادرت به ساختن هنجارهای اجتماعی مطلوب خود شوند که نهایتاً همین عامل باعث به وجود آمدن هنجارهای لحظه‌ای و فردی شده است که جرم و آسب‌های اجتماعی-روانی و تهدید امنیت از پیامد آن به شمار می‌رود که در واقع وجود چنین

تحلیل و بررسی ماده ی یک قانون جرایم رایانه ای با تاکید بر استفاده از ابزار وی پی ان یا فیلتر شکن

نویسنده : ملیکا منصوری_ دانشجوی حقوق دانشگاه الزهراء(س)

چکیده:

امروزه پدیده های الکترونیکی و از همه مهمتر صنعت رایانه نقش گسترده و بسزایی را در زندگی انسان ها ایفا می کند. تاکنون در عرصه ی فضای سایبری که فضای تبادل اطلاعات نیز نامیده می شود سوء استفاده ها و رفتارهای غیر شرعی و ضد فرهنگ اسلامی را شاهد بوده ایم که این مسئله سبب شده مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ اقدام به وضع قانونی تحت عنوان جرائم رایانه ای جهت جلوگیری از ارتکاب این جرائم و مجازات بزهکاران در این زمینه بنماید. از محتوای قانون جرائم رایانه ای عنوان ۲۹ گانه ای از این جرائم قابل استنباط است که توضیح و تشریح همه ی این جرائم و بررسی آنها از حوصله ی این مقاله خارج است فلذا در این مقاله به تحلیل و بررسی جرم دسترسی غیر مجاز به داده ها و سامانه های رایانه ای که در ماده ی یک قانون جرائم رایانه ای (ماده ی ۲۲۹ ق.م.ا) جرم انگاری شده میپردازیم و سپس قصد داریم به این سوال پاسخ دهیم که آیا استفاده از فیلتر شکن یا وی پی ان نیز مضمول این ماده و در نتیجه جرم است یا خیر؟

واژگان کلیدی: قانون جرایم رایانه ای، فیلتر شکن، جرم، جرم انگاری

HILTER INTERNET VPN

مقدمه:

جرم رایانه ای و قوتعد و مقررات مرتبط با آن پدیده ای به نسبت جدید است در پی افزایش بی‌شمار کاربران شبکه های رایانه ای و توسعه ی شبکه ی جهانی وب اینترنت در دهه ی ۱۹۹۰ برای اشخاص ارائه دهنده ی محتوای غیرقانونی یا زیان بار مانند هرزه نگاری کودکان، اظهارات نفرت انگیز، تبلیغات قمار بازی غیرقانونی، تبلیغات تروریستی و دیگر مفاسد اجتماعی جذابیت یافتن این اساس برای جلوگیری از اشاعه ی مفاسد اخلاقی و اجتماعی و ترویج فرهنگ اتقاده ی مطلوب از اینترنت به دنبال محدود کردن و فیلتر کردن آن برآمدند. فیلترینگ به معنای مسدود کردن وبگاه ها و خدمات اینترنتی که از دیدگاه متولیان فرهنگی و سیاسی برای مصرف مردم جامعه فسادآور است (عباسی گراوند، ۲:۱۳۹۵).

با افزایش وسعت فیلترینگ و ایجاد محدودیتهای چشمگیر در سایتهای مختلف اینترنتی موجب شده که کاربران اینترنتی برای گذر از این فیلترها و دستیابی به سایتها و اطلاعات مورد نظر خود از ابزار فیلترشکن یا وی بی ان استفاده کنند. (عباسی گراوند، ۲:۱۳۹۵)

این مسأله باعث ایجاد طرح این پرسش میشود که آیا استفاده از فیلتر شکن مشمول ماده ی یک قانون جرایم رایانه ای (دسترس ی غیر مجاز به داده ها یا سامانه های رایانه ای و مخابراتی) و در نتیجه جرم است یا خیر؟ در این مقاله سعی شده که بعد از تحلیل و بررسی ماده ی یک ق.ج.ر به این پرسش فوق پاسخ داده شود.

امروزه فناوری اطلاعات، تمام ابعاد زندگی بشر و از جمله حقوق کیفری را عمیقاً متأثر ساخته است. (جوان جعفری، ۱:۱۳۸۹)

در واقع جرایم ارتكابی مانند گذشته محدود به جرایم سنتی نمی گردد و اکنون تعداد کثیری از جرایم رایانه ای را در عرصه ی حیات بشریت شاهد هستیم. منظور از جرایم رایانه ای جرایمی است که در آن ها رایانه به عنوان موضوع و یا ابزار جرم و جزئی از اجزای تشکیل دهنده ی عنصر مادی محسوب می شود. (بیگی و عبیدی، ۴:۱۳۹۰)

از ویژگی های شاخص جرایم رایانه ای، فرامرزی بودن، سهولت ارتكاب جرم و ناشناختگی مجرمین و ارتكاب یافتن در محیطی غیر فیزیکی می باشد که این ویژگی ها تعیین کننده ی ضرورت اتخاذ رویکرد کیفری متفاوت در مقابل جرایم رایانه ای می باشد. (جوان جعفری، ۱:۱۳۸۹)

قانون جرایم رایانه ای در تاریخ ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

لازم به ذکر است که این قانون ادامه ی قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ می باشد، لذا ماده ی یک این قانون در واقع ماده ی ۷۲۹ قانون مجازات اسلامی است.

قانون جرایم رایانه ای نلهم از متن کنوانسیون جرایم سایبر و پروتکل الحاقی به آن می باشد.

قانون جرایم رایانه ای شامل سه بخش کلی میشود که عبارت اند از :

بخش اول: جرایم و مجازات ها

بخش دوم: آیین دادرسی

بخش سوم: سایر مقررات

جرم رایانه ای را با عناوین جرم اینترنتی، جرم سایبر یا حتی جرم علیه فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز می شناسند. (بیگی و عیدی، ۱۳۹۷: ۴)

جرم سایبر یا جرم رایانه ای هر گونه فعل یا ترک فعلی است که در فضای تبادل اطلاعات از طرف قانونگذار جرم قلمداد شده است. (بیگی و عیدی، ۱۳۹۰: ۵)

اینک همانطور که در بخش چکیده بیان کردیم در این مقاله به تحلیل و بررسی ماده ی یک قانون جرایم رایانه ای می پردازیم.

ماده ی یک ق. ج. مقرر می دارد:

«هرکس به طور غیر مجاز به داده ها یا سامانه های رایانه ای یا مخابراتی که به وسیله ی تدابیر امنیتی حفاظت شده است، دسترسی یابد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا بیست میلیون ریال یا هردو مجازات محکوم خواهد شد.»

این ماده در مقام جرم انگاری جرم دسترسی غیر مجاز به داده ها یا سامانه های رایانه ای یا مخابراتی می باشد که در این مقاله به بررسی عناصر متشکله ی این جرم می پردازیم: (اصغری و دبیر و بخشی وند، ۱۳۹۰: ۳)

رکن قانونی جرم:

ماده ی یک ق. ج. رمصوب ۱۳۸۸

رکن مادی جرم:

الف - رفتار فیزیکی: فعل دسترسی غیر مجاز به داده ها یا سامانه های رایانه ای یا مخابراتی.

ب - شرایط و اوضاع و احوال: طبق این ماده دسترسی به داده ها یا سامانه هایی جرم است که این داده ها و سامانه های رایانه ای به وسیله ی تدابیر امنیتی حفاظت شده باشد، در غیر این صورت دسترسی به آن ها جرم نیست.

پ - نتیجه: جرم مطلق است و مقید به نتیجه نیست یعنی صرف دسترسی به داده ها یا سامانه های رایانه ای و مخابراتی جرم است بدون اینکه لزوماً به نتیجه ای منتهی شود.

رکن معنوی جرم:

الف - علم (آگاهی)

۱- علم به حکم: علم به حکم در قانون ایران مفروض است (طرف ۱۵ روز از تاریخ انتشار قانون همه نسبت به آن آگاه فرض می شوند) و طبق ماده ی ۱۵۵ ق. م. ا. «جهل به حکم مانع از مجازات مرتکب نیست مگر اینکه تحصیل علم عادتاً برای وی ممکن نباشد یا جهل به حکم شرعاً عذر محسوب شود».

۲- علم به موضوع: برای تحقق این جرم شخص فاعل باید بداند که این داده ها یا سامانه های رایانه ای یا مخابراتی حفاظت شده است.

ب- قصد (اراده یا سوء نیت)

۱- اراده ی عام: اراده و قصد آزادانه ی مرتکب در دسترسی به داده ها یا سامانه های رایانه ای و مخابراتی است.

۲- اراده ی خاص: قصد حصول نتیجه ی معین است که چون جرم دسترسی غیر مجاز به داده ها یا سامانه های مخابراتی یا رایانه ای مقید به نتیجه نیست لذا احراز اراده ی خاص نیز در تحقق این جرم لازم نیست.

۱- دلایل ارائه شده از جانب کسانی که اعتقاد به عدم جرم بودن استفاده از فیلترشکن دارند آن است که در ماده ی ۱ ق.ج.ر.دسترسی غیرمجاز به سامانه های امن و نیز نقض تدابیر ایمنی جرم انگاری شده و دسترسی به سامانه های غیر امن و نیز دسترسی بدون نقض این تدابیر از شمول ماده ی ۱ خارج است درمورد سایت های فیلتر شده به قطعیت نمیتوان گفت که مشمول سامانه ی امن هستند یا نه و درمورد معیار تشخیص سامانه های امن در کشور ما خلا قانونی وجود دارد (الهی منش و صدرنشین، ۱۳۹۱: ۱۵).

۲- از میان کسانی که به جرم بودن این مسئله معتقدند برخی بر این باورند که دسترسی غیرمجاز ناظر به داده ها و سامانه هایی است که صاحبان یا مدیرانشان به منظور عدم دسترسی کاربران دیگر تدابیر امنیتی نظیر دیواره های آتش برای آنها ایجاد میکنند و نسبت به مواردی که خود ارائه دهندگان داده ها به دنبال پخش و نشر آنها هستند ولی به هر دلیلی از سمت ارگانی قانونی مسدود میگردد اعمال نمیشود ولی عده ای نیز ابراز میدارند که صرفاً با ایجاد فیلتر بر روی یک سایت دور زدن و گذر از آن دسترسی غیر مجاز تلقی خواهد شد (گفتمان حقوقی، ۱۳۹۶: ۴).

چگونگی رویه ی قضایی در برخورد با استفاده از فیلتر شکن با دقت در رویه ی قضایی ایران محرز شده است که تاکنون دادگاه ها به پرونده ای با عنوان مجرم نهی استفاده از فیلتر شکن رسیدگی و صدور رای نکرده اند هرچند عدم وجدان را نمیتوان دلیل بر عدم جرم بودن دانست اما با وجود گسترده بودن استفاده از فیلترشکنها و عدم تعقیب و پیگیری آنها شاید بتوان همین را دلیل بر عدم جرم انگاری این فعل توسط قانونگذار تلقی کرد (همان، ۱۳۹۶: ۵).

به نضر اینجانب نظر حقوق دانانی که اعتقاد به عدم جرم بودن استفاده از فیلترشکن دارند مستند و قابل دفاع است با تحقیقات و مطالعات صورت گرفته بر روی قوانین و مقررات کیفری مختلف از جمله مواد ق.ج.ر. قانونگذار صراحتاً استفاده از فیلترشکن جهت ورود به سایت های فیلترشده را جرم انگاری نکرده و بر اساس اصل قانونی بودن جرائم و مجازاتها و همچنین اصل ۳۶ ق.ا. و نیز ماده ی ۲ ق.م.افراد را نمیتوان بخاطر فعل یا ترک فعلی که در قانون صراحتاً جرم انگاری نشده مجازات نمود و درواقع صرف استفاده از فیلتر شکن جرم نیست اما اگر با این ورود جرم نیگیری توسط استفاده کننده از فیلترشکن ارتکاب یابد فرد به مجازات آن جرم در دادگاه صالح محکوم میشود.

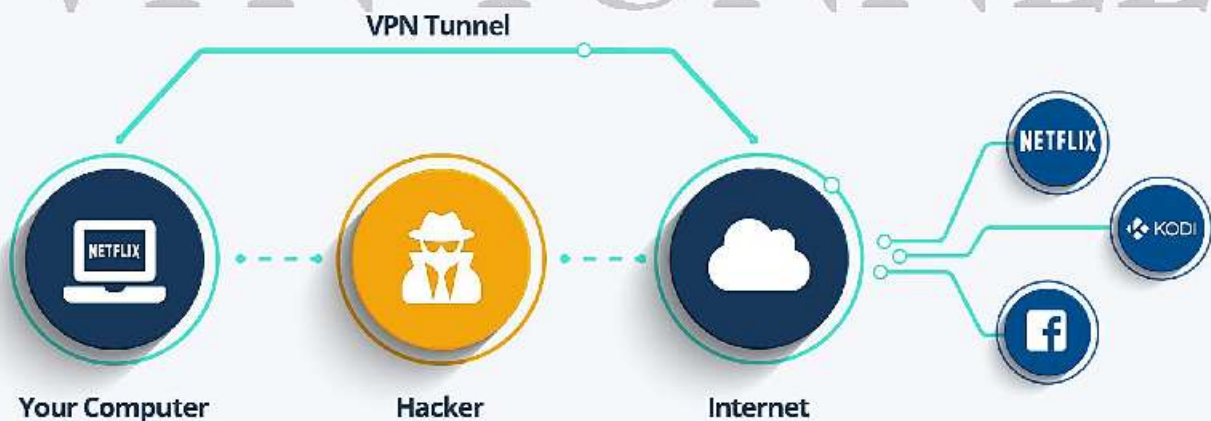
با گسترش روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات، ارتکاب یک سری رفتارهای مجرمانه و نیز اشاعه ی فرهنگ نادرست و غیر شرعی را در فضای مجازی شاهد هستیم که ب بررسی این رفتارها ی مجرمانه و در جهت جلوگیری از آنها وارثاد مردم برای استفاده ی مطلوب از فضای مجازی، مقنن برخی از این سایت های مخرب رامسدود نموده اما با این وجود افراد با مقاصد مختلفی از جمله برای انجام فعالیتهای تحقیقاتی و یا حتی کنجکاوی در سایت های مختلف تمایل به از بین بردن این محدودیتها و نادیده گرفتن اراده ی قانونگذار دارند که موجب میشود از فیلترشکنهای موجود برای ورود به سایت مورد نظر خود استفاده نمایند.

حال آیا ورود به این سایتها با استفاده از فیلترشکن بر اساس قوانین موضوعه ی ما جرم است یا خیر؟ (عباسی گراوند، ۱۳۹۵: ۱).

حال که به بررسی و تبیین جرم دسترسی غیرمجاز به داده ها و سامانه های مخبراتی و عناصر متشکله ی این جرم پرداختیم قصد داریم به این پرسش پاسخ دهیم که آیا استفاده از فیلترشکن مشمول ماده ی ۱ جرائم رایانه ای محسوب میشود یا خیر؟

علاوه بر این از منطوق ماده درخصوص دسترسی غیرمجاز به سامانه های رایانه ای و مخبراتی استنباط میشود که دسترسی و ورود به آن سامانه برای عده ای از افراد مجاز است و دسترسی برای اشخاصی که ورود آنها مجاز نیست جرم انگاری شده است اما درخصوص فیلترینگ و استفاده از فیلترشکن سامانه برای همه ی اشخاص فیلتر شده و هیچ فردی مجاز به دسترسی به آن داده ها نیست (عباسی گراوند، ۱۳۹۵: ۳).

سوال هاست که در ایران به واسطه ی بسیاری از مصالح مسدود سازی در فضای مجازی گسترده شده و بخشی از آن نسبت به سایت های غیرمهم رستا با نظام اسلامی کشور صورت گرفته است، هرچند هیچ قانونی صراحتاً اشاره ای به جرم بودن استفاده از فیلتر شکن نکرده اما برخی مدعی شده اند که شاید بتوان بر اساس ماده ی ۱ ق.ج.ر. آن را ذیل جرم دسترسی غیرمجاز به حساب آورد، حال دیدگاه های این دو دسته حقوقدانان را بیان می کنیم:

نتیجه:

طبق بررسی ها و مطالعات به عمل آمده در هیچ یک از مواد مختلف قوانین کیفری ایران به طور صریح یا ضمنی به جرم انگاری استفاده از فیلتر شکن یا وی پی ان نپرداخته است و به همین جهت باید اذعان نماییم که ضبق اصل ۳۶ قانون اساسی و ماده ی ۲ قانون مجازات اسلامی و اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها و اصل تفسیر مضیق قوانین کیفری نمی توان افراد را به دلیل صرف استفاده از فیلتر شکن مورد تعقیب و محاکمه قرار دهند مگر اینکه بعد از استفاده از فیلتر شکن جرم دیگری را مرتکب شود مثلا با ورود به سایت فیلتر شده با استفاده از ابزار فیلتر شکن، سایت را هک یا جاسوسی کند که در این صورت مستحق مجازات جرم ارتكابی خواهد بود (عباسی گراوند، ۱۳۹۵: ۴، ۵).

منابع و مأخذ:

- ۱- قانون جرایم رایانه ای مصوب سال ۱۳۸۸
- ۲- قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲
- ۳- عباسی گراوند، زهرا، اسفند ۱۳۹۵، جرم انگاری استفاده از فیلتر شکن در قوانین موضوعه ی ایران، مراغه کنفرانس ملی پدافند غیرعامل در قلمروی فضای سبز، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی مراغه
- ۴- اصغری، جواد و دبیر، حسین و بخشی وند، لیلیا، آذرماه ۱۳۹۰، بررسی قانون جرایم رایانه ای (ماده ی ۱-۱۵)، مراغه، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی مراغه
- ۵- بیگی، جمال و عبدی، رضا، آذرماه ۱۳۹۰، پیشگیری وضعی از جرایم رایانه ای و چالش های فراروی آن، مراغه، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی مراغه
- ۶- جوان جعفری، عبدالرضا، اسفند ۱۳۸۹، جرایم سایبر و رویکرد افتراقی حقوق کیفری (با نگاهی به قانون مجازات اسلامی بخش جرایم رایانه ای)، مشهد، شماره ی ۳۴، مجله ی دانش و توسعه (علمی-پژوهشی)، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد
- ۶-۷ خرداد (قابل دسترس)، <http://dgto.ir/yho>، آیا استفاده از فیلتر شکن جرم است؟، پارساپور، آرش (مراجعة ۲۳/۰۷/۱۳۹۷)
- ۶-۸ (قابل دسترس)، www.hvm.ir، استفاده از فیلتر شکن جرم است یا نه؟، محفتمان حقوقی (مراجعة ۲۳/۰۷/۱۳۹۷)

SPACE

عفت از مهم‌ترین فضایل انسانی محسوب می‌شود و برخی برای معرفی آن از ضدش (هتاک) استفاده می‌کنند و در لغت به معنای حاصل شدن حالتی برای نفس و جان آدمی است که به وسیله‌ی آن از تسلط و غلبه‌ی شهوت، جلوگیری می‌شود. اخلاق نیز، موضوع آن تشخیص مصادیق ارزش‌هاست. دو مفهوم مذکور (عفت و اخلاق) در قالب عمومی، عام و کلی متصور می‌شوند. به عبارت دیگر، زمانی که گفته می‌شود عفت و اخلاق عمومی، مقصود عفت و اخلاقی می‌باشد که در تمام جامعه، متعلق به مردم و مربوط به عموم است.

امروزه سیستم‌های رایانه‌ای و فضای مجازی رایانه، احتمال تجاوز و تعدی به حریم عفت و اخلاق را که از بنیادی‌ترین و اساسی‌ترین حقوق بشری تلقی می‌شود و با شخصیت وی ارتباط تنگاتنگ دارد، قوی‌تر کرده؛ از طرفی، ترویج مفاهیم تازه‌ای چون «انقلاب ارتباطات» یا «عصر اطلاعات» و یا «جامعه اطلاعاتی» (که مرحله جدیدی از مفهوم‌سازی آرمانی معمول در سنت تکنوکراسی جوامع مدرن غربی را تشکیل می‌دهد) در دهه‌های اخیر اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. علی‌ای حال، فضای مجازی نیز به عنوان بخشی از این فناوری‌ها، همانند دیگر عناصر زندگی اجتماعی از گزند پدیده لاینفک از اجتماع به نام «جرم» در امان نمانده است، چنان که با گسترش فضای مجازی، بر گستره‌ی جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی نیز افزوده شده و مقنن را بر آن داشته تا قوانینی با هدف جلوگیری از این جرایم در فضای مجازی مدون نماید.

ملاک تشخیص و موضوع جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی ملاک و ضابطه تشخیص اعمال ضد عفت و اخلاق عمومی، امری نسبی و تابع اخلاق، اعتقادات و آداب و رسوم متعارف اکثریت افراد هر جامعه است. موضوع جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی عبارت است از حیثیت، اعتبار و آبروی فردی و خانوادگی اشخاص که از نظر اکثریت افرادی که در یک جامعه معین زندگی می‌کنند، رعایت آنها الزامی است. عرف و قانون از این ارزش‌ها با واژه‌های عصمت، عفت و اخلاق جنسی یاد می‌کند.

رعایت و حرمت حیثیت و اعتبار اشخاص که با منطق و شعور اجتماعی انسان‌ها منطبق است، الزامی و بر این اساس است که هر رفتاری که مغایر با این گونه ارزش‌های معتبر اجتماعی باشد، به عنوان جرم علیه عفت و اخلاق عمومی مستحق تعقیب و مجازات خواهد بود.

قوانین مرتبط با جرایم ناقض عفت و اخلاق عمومی از جمله قوانینی که در زمینه ضمانت اجرای نقض عفت و اخلاق عمومی در فضای مجازی مستفاد محاکم قضایی است می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- قانون جرایم رایانه‌ای (در ذیل عنوان بعد به معرفی اجمالی آن خواهیم پرداخت)

۲- قانون مجازات اسلامی: مهم‌ترین مجموعه قوانین کیفری در جمهوری اسلامی ایران است که توسط کمیسیون امور قضائی مجلس شورای اسلامی تصویب و از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام تأیید شده است. بخش «جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی» ناظر به موضوع مورد بحث می‌باشد و

۳- قانون سمعی-بصری: مدون در سیزده ماده بوده و رسیدگی به جرایم مشروحه در آن، در حیطه وظایف دادگاه‌های انقلاب است.

از لحاظ صلاحیت قوانین فوق در خصوص جرایم مذکوره، قانونی صالح است که تاریخ تصویبش، موخر از سایر قوانین باشد (یعنی، قانون جرایم رایانه‌ای) و آن بدین جهت نیز اعمال می‌گردد که مقنن به نوعی خاص، نسبتاً دقیق و مبسوط در مورد این قسم از جرایم، جرم‌انگاری کرده است.

بررسی جرایم ناقض عفت و اخلاق عمومی از منظر قانون جرایم رایانه‌ای

قانون جرایم رایانه‌ای در سال ۱۳۸۹ برای تعیین مصادیق استفاده مجرمانه از سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی با رای ۱۷۶ موافق به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون در پنج بخش و پنجاه و پنج ماده تنظیم شده است. حبس و جریمه‌ی نقدی (با هر دو مجازات‌هایی است که برای مرتکبین این جرایم وضع شده است. در حالت کلی، جرم رایانه‌ای به جرمی گفته می‌شود که در فضای مجازی، با سوءاستفاده از یک سامانه رایانه‌ای و برخلاف قانون انجام می‌شود. جرایم ناقض عفت و اخلاق عمومی ذیل فصل چهارم (در مواد ۱۴ و ۱۵) مطرح شده است.

CYBER

بصری آن را جرم‌انگاری کرده است: مواد یک و دو، بند ج و تبصره ی دو بند ب ماده سه قانون سمعی-بصری).

مرجع رسیدگی به دسته جرایم فوق‌الذکر در ایران

قانون‌گذار ایران در ماده ۲۲ قانون جرائم رایانه‌ای، قوه قضائیه را مکلف نموده تا کارگروهی را با ریاست دادستان کل کشور تشکیل داده تا بر اساس موازین قانونی کشور،

مصادیق عینی محتوای مجرمانه و همچنین ضوابط پالایش آنها را تعیین و از طریق ارائه دهندگان خدمات دسترسی میزبانی و محتوای منتشر شده در فضای مجازی نظارت کند. مطابق ماده ۲۲ قانون فوق اعضای این کمیته عبارت‌اند از: دادستان کل کشور، وزیر یا نماینده‌ی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، ارتباطات و فناوری اطلاعات، اطلاعات، دادگستری، تحقیقات و فناوری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، رئیس سازمان صداوسیما، فرمانده نیروی

انتظامی، یک نفر خبره در فناوری اطلاعات و ارتباطات به انتخاب کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی، یک نفر نماینده مجلس شورای اسلامی به انتخاب کمیسیون حقوقی و قضایی و تأیید مجلس شورای اسلامی، مقرر کمیته در محل دادستانی کل کشور بوده و جلسات آن حداقل هر ۱۵ روز یک بار تشکیل و با حضور هفت نفر عضو دارای حق رأی، رسمیت می‌یابد.

برخورد قضایی با مجرمان در فضای سایبر در حیطه وظایف کارگروه نیست؛ بلکه، از وظایف دستگاه قضایی است. دادستانی کل کشور که هم ریاست کمیته تعیین مصادیق را بر عهده دارد و هم بر دادرهای سراسر کشور نظارت می‌کند، برخورد قضایی و تعقیب کیفری متهمان را از حیث وظیفه قضایی که بر عهده دارد، دنبال خواهد کرد.

جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات، ارتکاب این اعمال در خصوص محتویات مبتذل موجب جزای نقدی از دو تا پنج میلیون ریال است.

ب) چنانچه افراد را به ارتکاب جرائم منافی عفت یا استعمال مواد مخدر یا روان‌گردان یا خودکشی یا انحرافات جنسی یا اعمال خشونت آمیز تحریک یا ترغیب یا تهدید یا دعوت کند یا فریب دهد یا شیوه ارتکاب یا استعمال آنها را تسهیل کند یا آموزش دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات.

تبصره - مفاد این ماده و ماده ۱۴، شامل آن دسته از محتویاتی نخواهد شد که برای مقاصد علمی یا هر مصلحت عقلایی دیگر تهیه یا تولید یا نگهداری یا ارائه یا توزیع یا انتشار یا معامله می‌شود.

نکته‌ی پایانی: در این مواد، با کلمه حامل‌های داده مواجه شده‌ایم؛ توضیح آنکه:

از لحاظ لغوی، حامل یعنی آورنده، حمل کننده، دربردارنده، حاوی و به‌طور کلی، می‌توان همه دانسته‌ها، آگاهی‌ها، داشته‌ها، آمارها، شناسه‌ها، پیشینه‌ها و پنداشته‌ها را داده یا دینا نامید و حامل داده اصطلاحاً هر آن چیزی است که دربردارنده‌ی محتوایی باشد. نکته‌ی جالب این که در تفسیر مواد ۱۴ و ۱۵، معادل حامل داده، ابزاری از قبیل رم و فلش مطمح نظر قانون‌گذار بیان شده و بر

وسایلی چون لوح‌های فشرده (دیسک) اطلاق نمی‌شود؛ فلذا، لوح فشرده از شمار داده‌های حاملی که مقصود قانون جرایم رایانه‌ای بوده مستثنا می‌باشد چراکه پیش تر، مقنن در قانون سمعی

برابرماده‌ی ۱۴ قانون فوق: هر کس به وسیله ی سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حاملهای داده، محتویات مستهجن را منتشر، توزیع یا معامله کند یا به قصد تجارت یا افساد تولید یا ذخیره یا نگهداری کند، به حبس از ۹۱ روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا چهل میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد. مقرر تبصره‌ی ۴ این ماده، محتویات مستهجن به تصویر، صوت یا متن واقعی یا غیر واقعی متنی اطلاق می‌شود که بیانگر برهنگی کامل زن یا مرد یا اندام تناسلی یا آمیزش یا عمل جنسی انسان است.

ممکن است محتویاتی که موضوع جرم قرار می‌گیرند، محتویات مستهجن بر اساس تعریف فوق نباشد (مثلاً میزان برهنگی، کامل نباشد)؛ مقنن این دسته از محتویات را نیز تحت عنوان «آثار مبتذل» جرم‌انگاری کرده است؛ چنان‌که در تبصره ۱ همین ماده بیان می‌دارد: ارتکاب اعمال فوق در خصوص محتویات مبتذل موجب محکومیت به حداقل یکی از مجازات‌های فوق می‌شود. محتویات و آثار مبتذل به آثاری اطلاق می‌گردد که دارای صحنه‌ها و صور قبیحه باشد.

ماده‌ی ۱۵ نیز مقرر می‌دارد: هر کس از طریق سیستم‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب اعمال زیر شود، به ترتیب زیر مجازات خواهد شد:

الف) چنانچه به منظور دستیابی افراد به محتویات مستهجن، آنها را تحریک یا ترغیب یا تهدید یا تطمیع کند یا فریب دهد یا شیوه دستیابی به آنها را تسهیل کند یا آموزش دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا

در خصوص اینکه جرایم اینترنتی در کدام دادگاه‌ها قابل رسیدگی و تعقیب است، باید گفت که مطابق مواد ۳۰ و ۳۱ قانون جرایم رایانه‌ای، قوه قضاییه موظف است به تناسب ضرورت، شعبه یا شعبی از دادرها، دادگاه‌های عمومی و انقلاب، نظامی و تجدیدنظر را برای رسیدگی به جرایم رایانه‌ای اختصاص دهد. قضات دادرها و دادگاه‌های مذکور باید از میان قضاتی که آشنایی لازم به امور مربوط به رایانه دارند، انتخاب شوند. همچنین در صورت بروز اختلاف در صلاحیت، حل اختلاف مطابق مقررات قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی خواهد بود.

دادرای ویژه رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و فناوری ارتباطات موسوم به دادرای جرایم رایانه (ناحیه ۳۱ تهران) تنها مرجع فعال در زمینه رسیدگی به جرایم رایانه‌ای است. این دادرای تخصصی با هدف رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات، رسیدگی به پرونده‌های شرکت‌های هرمی و شکایات مربوط به جرایم ارتكابی در فضای مجازی ایجاد شده است.

منابع حقوقی جهت مطالعه:

- جعفری لنگرودی، محمدجعفر/ «ترمینولوژی حقوق»/ تهران: گنج دانش/ ۱۳۸۸
- معمدنی‌زاد، کاظم/ «اجلاس جهانی سران درباردی جامعه‌ی اطلاعاتی»/ تهران: مرکز پژوهش‌های ارتباطات/ ۱۳۸۲
- زبیر، اولریش/ «جرائم رایانه‌ای»/ ترجمه‌ی محمدسعید نوری/ تهران: گنج دانش/ ۱۳۹۰
- لارنس، پنلوپ/ «کاربرد اینترنت در حقوق»/ ترجمه‌ی سیدقاسم زمانی/ تهران: انتشارات میزان/ ۱۳۸۳
- ترکی، غلامعباس/ «نگرش علمی و کاربردی به قانون جرایم رایانه‌ای»/ ماهنامه‌ی دادرسی/ شماره ۸۲/ ۱۳۸۹
- ضیایی، یاسر/ «جرایم مربوط به امور سمعی و بصری»/ ماهنامه‌ی اصلاح و تربیت/ شماره ۱۳۸۸/ ۱۷۹
- قدسی، زهرا و مجتهدسلیمانی، ابوالحسن/ «جرایم رایانه‌ای علیه اخلاق و عفت در حریم خانواده»/ فصلنامه‌ی علمی-ترویجی فقه و حقوق خانواده (ندای صادق)/ شماره ۵۳/ ۱۳۸۹

وَمِنْ اللَّهِ تَوْفِيقُ

CAZINO

زهرآفرمانی

تحلیل فقهی و حقوقی سایت های پیش بینی و بازی های کازینویی

چکیده

تاکنون پژوهش های متعددی در این مورد صورت نگرفته است و شرایط جامعه نیازمند بررسی های بیشتر در این زمینه می باشد. بازی های "کازینویی یا همان قمار اینترنتی" به بازی های اطلاق می شود که طرفین بازی وجهی به صورت شرط قرار میدهند و هر شخص یا گروهی که برنده شود صاحب آن میشود. نکته مهم این است که آیا بازی های کازینویی همان قمار است و حکم قمار بر آن جاری میشود؟ ما با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی-کتابخانه ای به بررسی این موضوع می پردازیم. سعی داریم با منابع معتبر به این سوال پاسخ دهیم.

کلید واژه: بازی کازینویی، قمار، فقهی، حقوقی، شرط بندی

مقدمه

بازی کازینویی یا قمار موضوعاتی است که امروزه زیاد با آن برخورد کرده ایم که این بازی به یکی از مشکلات اجتماعی قرن حاضر تبدیل شده است که باعث آسیب های فردی و اجتماعی میشود. فرد قمار باز بی آنکه متوجه زبان های خود باشد باهر بازی که انجام می دهد بیشتر در این منجذاب فرو رفته است و متحمل آسیب های روانی و اجتماعی بسیاری میشود که برای تسکین این آسیب ها به قمارخانه که مکان پرورده شدن نیازی های روحی و روانی است مراجعه می کند؛ غافل ازاینکه قمار خود یک نوع اعتیاد است. امروزه دیگر لازم نیست حتماً به مکان خاصی بروید چرا که پای این بازی ها از زیرزمین ها به صفحات مجازی کشیده شده است که شما در هر موقع که خواهان این بازی هستید در کمترین زمان و در هر جای ممکن می توانید شروع به بازی کنید.

بازی کازینویی

کازینو در لغت به معنی قمار خانه، محل گردش و تفریح است. اغلب کازینو های دنیا به همراه مجموعه های تفریحی، هتل، رستوران ها و فروشگاه های بزرگ ساخته میشود و شاید محل برگزاری مراسم های متنوع مثل نمایشهای کمدی کنسرت های بزرگ باشد. اما در واقع در این نوع بازی طرفین وجهی را به صورت شرط قرار میدهند و هر شخص یا گروهی که برنده شد صاحب آن وجه خواهد شد؛ به عبارت دیگر به بازی های که در آن جایزه برنده پول باشد بازی کازینویی میگویند. اما گاهی اشخاص حقیقی در کار نیستند و با یک دستگاه روبه رو میشویم که درصد قابل توجهی شانس و کمی هوش می خواهد. عمده این بازی ها با ورق (پاسور) صورت میگیرد. منبع اولیه پیدایش قمار مشخص نیست. چینی ها برای نخستین بار ۲۳۰۰ سال پیش از میلاد مسیح انجام قمار را ثبت کرده اند و نی قمار در تمام جوامع و دوره های تاریخی وجود داشته است. قمارخانه ها یا کازینوها ابتدا در آمریکا به سالن شهرت داشته است و توسعه و شکل گیری انواع این سالن ها به چهار شهر مهم مربوط میشود از جمله: سنت لوییس، شیکاگو، نیواورلئان و سانفرانسیسکو. در این سالن ها مسافران میتوانند اشخاصی را ببینند که با آنها هم صحبت شوند و مشروب بنوشند و قمار انجام دهند. اما در ابتدای قرن ۲۰ قمار در آمریکا ممنوع شد و نی بعد ها در سال ۱۹۳۱ در ایالت نوادا لاس وگاس قانونی اعلام شد و در سال ۱۹۷۸ ایالت نیوجرسی شهر آتلانتیک به صنعت قمار پیوست. همان طور گفتیم دیگر این بازی ها نه زمینی هستند نه زیر زمینی بلکه با یک جست و جوی ساده در صفحات مجازی اینستاگرام و حتی ریات های تلگرامی میتوان به راحتی بازی کرد.

اطلاعات مورد نیاز بازی های آنلاین فقط شامل مشخصات فردی و شماره تلفن و ایمیل نمیباشد بلکه شماره حساب و شماره کارت و در مراحل بعدی به منظور شارژ حساب خود باید وارد درگاه پرداخت بانکی شوند که این درگاه جمعی هست و اطلاعات کاربران را سرقت میکند و صاحبان این سایت ها به حساب شما دسترسی پیدا کرده پس از مدتی شروع به برداشت پول از این حساب ها خواهند کرد . هرچند بسیاری از صفحات فیک بوده و یا توسط هکر های داخلی و یا خارجی هدایت می شوند اما چرا بانک ها به قمار بازان اینترنتی درگاه می دهند؟ باید گفت برخی از این سایت های شرط بندی درگاه های مستقیمی ندارند بلکه با استفاده از ترفندهایی از درگاه بانکی های دیگر به صورت موقت و در بازه های زمانی استفاده میکنند که این مسئله با همکاری شاپرک و دادستانی در حال پیگیری است ، اما این درگاه ها نقش مخربی در خروج ارز از کشور ایفا میکند. در ادامه به تراس با بعضی از ترفند های این بازی آشنا شویم : ۱. آن ها گذر زمان را از شما مخفی میکنند یعنی شما در هیچ یک از دیوار ها کازینو ساعت نخواهید دید . ۲. آنها وظیفه دارند مطمئن شوند که حتما همه حداقل یکبار برنده میشوند . (در کازینو اگر شخصی در یک بازی برنده شود و پول زیادی به دست آورد آنها کاری میکند که همه افراد برنده را ببینند علت انجام این کار این است ، که به ما بگویند اگر آنها برنده شدند چرا شما برنده نشوید ؟) ۳. آنها برای شما فرصت هایی قرار میدهند ، که در هر لحظه که فکر قمار به سر شما خطور کرد بدون کمترین وقفه پوئتان را خرج کنید و به دنبال ماشین های قمار نگردید. ۴. آنها با کلمه رایگان شما را تشویق به ماندن میکنند. در کازینو ها حتما یک اتاق برای صرف شام و نوشیدنی به طور کاملاً رایگان وجود دارد اما چرا؟ چرا که آنها میخواهند حتی به خاطره شام و صرف نوشیدنی زمانتان را در کازینو ها بگذرانید. ۵. آنها به جای پول از ژتون استفاده میکنند آنها میدانند پول در ذهن شما اهمیت بسیاری دارد زیرا شما آن را به زحمت به دست آورده اید اما ژتون که سکه هایی پلاستیکی و بارنگ های مختلف هستند و ذهنتان نسبت به خرج کردن آنها به شما خرده ی کمتری میگیرد. ۶. آنها شما را به نوشیدنی های الکلی دار پیشنهاد میکنند چراکه افراد در این شرایط ریسک های بیشتری انجام میدهند تا در حالت معمولی .

قمار و تاریخچه آن

قمار در لغت نامه دهخدا به معنی به گرو چیزی باختن و نبرد کردن باهم به گرو است . در معنای اصطلاحی قمار یعنی انجام یک عمل بر مبنای شرط بندی که موجب می شود یکی از طرفین ملزم به پرداخت مال معین شود . قمار میتواند به صورت گروهی در مراکزی به نام کازینو (قمارخانه) یا توسط دو یا چند نفر انجام گیرد. قمار بازی ممکن است بیمزگونه باشد یعنی دوره های تکراری که منجر به ازهم گسختگی اجتماعی و اقتصادی ، مقروض شدن، و فعالیت های غیرقانونی می گردد. اما نکته مورد توجه این است که قمار برسر پول یا هر چیزی که دارای ارزش اقتصادی باشد ؛ انجام می گیرد. قمار همواره در جوامع گوناگون به اشکال مختلف یکی از راه های کسب در آمد اشخاصی بوده است که می خواهند در کمترین تلاش پول هنگفتی بدست آورند . این پدیده اجتماعی همیشه آسیب هایی به اجتماع و خانواده وارد کرده است ، از جمله این موارد می توان به زمان پهلوی دوم که همزمان با گسترش شهرنشینی و مهاجرت از روستاها و شهرک های کوچک باعث شد برخی افراد برای ارتقاء وضعیت اقتصادی خود در کمترین زمان ، وارد شرط بندی و قمار شوند و پولهای هنگفتی به دست بیاورند ولی با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و به علت حرام بودن آن در دین اسلام اسباب و اماکن قمار جمع شده و برای آن در قانون مجازات اسلامی جرم تعیین شد . اما در بسیاری از موارد قمار و شرط بندی را به یک معنا بکار میبرند حال آیا این کاربرد درست است یا خیر ؟ برای روشن شدن تفاوت این دو واژه باید گفت : قمار قراردادی است فی ما بین دو یا چند شخص که براساس این قرارداد بازی مخصوصی از جمله تخته نرد ، شطرنج ، پاسور و... را انجام می دهند و توافق می کنند که

هریک از آنها که برنده شد ، دیگران مال معینی را به او بدهند . بنابراین ابتدا مقدار مال معین شده و کنار گذاشته می شود و به برنده نهایی داده می شود. شرط بندی اگر بوندی [قراردادی است که بین دو طرف منعقد می شود. یک از دو طرف موضوع معینی را اثبات می کند و یا وقع حادثه ایی را پیش بینی میکنند، مثلا در مسابقه ، فلان تیم برنده خواهد شد و طرف دیگر این موضوع را نفی میکنند و می گوید خیر تیم دیگر برنده می شود و سپس هر دو طرف متعهد می شوند که هر یک درست گفته باشد ، مال معینی را دیگری به او بدهد .

حرمت قمار در اسلام

در بیان احکام الهی دید چند نکته زیر را در نظر داشت :

۱. احکام الهی مستند بر مصلحت و مفیده ها می باشند اما باید دانست که گستره مصلح و مفاسد شامل ابعاد : جسمی و روحی و اجتماعی و سرانجام انسان در آخرت می باشد . ۲. احکام الهی برای پاسخ گویی به نیاز های بشر می باشند و نیازی بشر دو گونه اند : ثابت و متغیر. که برای برای نیازهای ثابت احکام ثابت و برای نیاز های متغیر احکام متغیر وضع شده است. این بدان جهت است که نه وضع قانون ثابت برای نیاز های متغیر منطقی است و نه وضع قانون متغیر و گوناگون برای همه موضوعات متغیر ممکن است ؛ زیرا روز به روز با قانون جدید و بلا تکلیفی مواجه می شویم . قوانین ثابت بیشتر در عبادات و مسائل شخصی رخ می دهد و قوانین متغیر معمولا در مسائل اجتماعی وضع شده اند که از آنها به احکام حکومتی تعبیر میکنیم . ناگفته نماند که احکام حکومتی و تمام اصول متغیر باید در چهارچوب خاصی و منطبق بر اصول کلی بیّنش اسلامی وضع شوند . ۳. احکام ثابت خود به دو دسته تقسیم میشود

الف . احکام اولیه ؛ مانند حرمت بی حجابی ، حرمت خوردن گوشت مردار . ب. احکام ثانویه ؛ که به دلیل وضعیت خاص مانند اضطرار ، اجبار و یا مصلحت مهم تر، از سوی فقیه جامع الشرایط صادر می شوند . بنابراین نقش عنصر مصلحت چه در احکام اولیه چه احکام ثانویه و چه در احکام حکومتی که در آنها مصلحت جامعه اسلامی لحاظ می شود یک امر عقلی و شرعی است .

در ادامه باید گفت قمار بازی به چهار دلیل حرام است :

۱. عقلی : از نظر عقلی هر عملی که باعث تحریک اعصاب گردد و یا کینه و دشمنی به وجود آورد .

۱. بازی با وسایل مخصوص قمار همراه با شرط بندی و برد و باخت.
 ۲. بازی با وسایل مخصوص قمار ولی بدون شرط بندی و برد و باخت.
 ۳. بازی با وسایل غیر از ابزارهای مخصوص قمار ولی به همراه با شرط بندی و برد و باخت.
 ۴. بازی بدون وسایل قمار و بدون شرط بندی و برد و باخت.
- صورت اول از نظر تمام عالمان اسلام [شیعه و سنی] حرام است و از گناهان بزرگ محسوب می شود .
- صورت دوم از نظر همه عالمان شیعه و برخی از عالمان اهل سنت حرام میباشد .
- صورت چهارم به اجماع عالمان شیعه و سنت جایز است .

نظر مراجع در حرمت قمار و انواع آن

۱. گفته میشود : [قامر الرجل مقامر و قمارا : راهنه و القمار المقاره] ۴
- و به عبارت دیگر قمار گرویندی در بازی آلات معروف از برای قمار است.
- [الرهن اللعب بشیء من الالات المعروفة]
- بالاخره با هر نوع برد و باخت به وسیله اسباب مختص برای این کار و یا وسایلی که عرفا و عادات این عمل به کار می رود به شمار است . گروهی گفته اند : که بر بازی با اشیا مزبور اطلاق می شود و نوتوام یا رهن باشد
۲. بالائی که برای قمار به کار می رود حتی بازی با انگشتر و گردو و تخم مرغ و مالی که از راه قمار به دست می آید و به مملکت در نمی آید . اگرچه از طرف شخص غیر مکلف انجام پذیرد و باید آن را به صاحبش رد نماید و در صورتی که شخص غیر مکلفی آن را قبض کند ولی او باید آن را برگرداند و در صورتی که مالک مال را نشناسد آن را از طرف وی صدقه می دهد و اگر منحصر در افراد معدودی باشد باید ولو از راه صلح از تمام آنها رضایت بطلید.
۲. آیت الله املی

طبق نظر آیت الله جوادی املی قمار به چیزی گفته میشود که در آن برد و باخت وجود داشته باشد به این صورت که دوطرف پولی را وسط گذاشته باشند و هرکسی که شرط را برد صاحب آن پول میشود در همین رابطه میتوان این کار در سایت های شرط بندی و یا حتی تلویزیون انجام شود براین اساس سایت های شرط بندی از نظر این مرجع تقلید حکم قمارخانه مجازی را دارد.

۳. آیت الله همدانی

طبق نظر آیت الله نوری همدانی هر چیزی که در آن حکم برد و باخت به این صورت که طرفین خودشان پولی را وسط بگذارند داشته باشد حرام است . سایت های شرط بندی هم اگر کارشان رد و بدل کردن پول باشد، فعل حرام را مرتکب شده اند، در حکم قمارخانه مجازی است و لذا همان حکمی که در قانون مجازات اسلامی برای قمار خانه ها تعیین شده براین سایت ها نیز مرتب است .

۳. سنت : به فرموده علامه طباطبایی روایات شیعه و سنی پیرامون این موضوع به قدری زیاد است که از شمار بیرون است .
۴. کتاب : قران مجید صریحا بر حرمت قمار تاکید کرده است که درایات بسیاری نمایان است از جمله الف : "یستلونک عن الخمر والمیسر قل فیها اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما کبیر من نفعما" (سوره بقره آیه ۲۱۹) (در باره شراب و قمار از تو سوال میکنند بگو در آنها گناه و زبان بزرگی است و نفعی از نظر مادی برای مردم در بردارد [ولی] گناه آنها از نفعشان بیشتر است. و از تو میپرسند چه چیزی انفاق کنند؟ بگو : از مازاد نیازمندی خود . این چنین خداوند آیات را برای شما روشن میسازد شاید اندیشه کنید). آیه از دو سوال درباره ی شراب و قمار شروع می شود و می فرماید : از تو درباره ی شراب و قمار سوال میکنند . میسر از ماده یسر گرفته شده که به معنی سهل و آسان است و از آنجا که قمار در نظر بعضی از مردم وسیله آسانی برای نیل به مال و ثروت است به آن میسر گفته شده است . سپس در جواب می فرماید : بگو در این دو گناهی بزرگ است و منافی (از نظر ظاهری و جنبه مادی) برای مردم دارد ولی گناه آنها از نفعشان بیشتر است (قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما کبیر من نفعهما) . باتوجه به اینکه جامعه جاهلی عرب بسیار آلوده به شراب و قمار بوده حکم تحریم این دوجه طور تدریجی و در چند مرحله نازل شده و اگر نرمش و مدارایی در لحن آیه مشاهده می شود به خاطر همین معنی است . در این آیه منافع و زبان های این دو باهم مقایسه شده و برتری زبان ها و گناه سنگین آن و منافع آنها مورد تصریح قرار گرفته است .

مسکما منافع مادی که احیانا از طریق فروش شراب یا انجام قمار حاصل میشود و یا منافع خیالی که به خاطر تخدیر حاصل از مستی شراب و غفلت و غم ها و اندوه ها بدست می آید در برابر زبان های اخلاقی و اجتماعی این دو بسیار ناچیز است . بنابراین هیچ انسان عاقلی به خاطر آن نفع کم به این همه زبان تن در نمی دهد

ب : "یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر و الانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعکم تفلحون" ای کسانی که ایمان آورده اید شراب و قمار و بت ها و ازلام (نوعی بخت آزمایی) پلید و از اعمال شیطانی است، از آنها دوری کنید تا رستگار شوید . [در روایات اهل بیت (ع) کلمه المیسر به شطرنج و نرد تفسیر شده] . شراب خواری و میگساری در زمان جاهلیت و قبل از ظهور اسلام فوق العاده رواج داشت و به صورت یک بلای عمومی درآمده بود تا آنجا که بعضی از مورخان می گویند: عشق عرب در سه چیز خلاصه می شد : شعر و شراب و جنگ . از بعضی از روایات استفاده می شود که حتی بعد از تحریم شراب مسانه ممنوعیت آن برای بعضی از مسلمانان مشکل بود تا آنجا که می گفتند : "ما حرم علینا شیء اشد من الخمر" هیچ حکمی بر ما سنگین تر از تحریم شراب نبود . اینکه موارد حرمت قمار روشن گردد، باید اقسام و شاخه های آن را شناخت و قمار از چهار صورت خارج نیست :

دربازی برد و باختی که مبنای آن شرط بندی باشد حتی اگر آلات قمار انجام نشود مانند شبکه های هرمی، فعل قمار انجام شده است بر این اساس سایت های شرط بندی هم قمار محسوب می شود و کارشان حرام و تبلیغ برای این سایت ها نیز حرام است. از نظر ایشان به این سایت ها میتوان عنوان قمارخانه مجازی داد.

پیامدهای قمار

به طور کلی از آثار قمار باید ایجاد تفرقه، دشمنی، نفرت، خشم، جنگ و قتل، انحطاط اخلاقی، اضطراب و نورانی و خود کشی و هیجان های عصبی نام برد اما باید بدانیم که قمار طیف گسترده ای از ردای اخلاقی و اثرات منفی بر جامعه دارد که خداوند در قرآن قمار را در شمار می گساری و بت پرستی و کارهای شیطانی دانسته است و فرمان به پرهیز از آن داده است چراکه قمار باز برای جبران شکست های خود تمام سرمایه خود و خانواده خود را از بین میبرد و زمانی که پول نداشت به فکر دزدی، کلاهبرداری به اشکال مختلف می افتد. این روند ممکن است تا جایی پیش رود که حتی پیوندهای خانوادگی را از بین برده و شخص دچار صدمات جبران ناپذیری شود. همان طور که گفتیم انقلاب اسلامی در ایران باعث شد قمار از کوچه و خیابان ها جمع شود اما هم چنان عده ای سود جو و هم چنین معتاد به قمار یا حتی افراد طماعی به دنبال پول های هنگفت با کمترین زمان و زحمت میباشند؛ در محافل خصوصی این کار را ادامه می دهند. در قمار فقط بحث باختن پول مطرح نیست؛ بلکه مشکلات قمار تمام زندگی فرد را تحت شعاع خود قرار میدهد. اما نکته دیگر این است قمار باز همیشه بازنده است چون اگر برود حریص تر میشود و اگر ببازد برای جبران شکست روحی و مادی خود بازی را ادامه می دهد و به علت فشار عصبی بالا در باخت، چه بسا تمام زندگی خود را ببازد و برای تسکین شکست و نازاحتی های خود به انواع مواد مخدر و مشروبات الکلی کشیده شود.

قمار در حقوق

اولین بار که قانون گذار ایرانی پس از تاسیس مجلس مشروطه عبارت قمار را در متون قانونی به کار برد یکسال پس از امضاء مشروطه بود. مجلس مشروطه در قانونی با عنوان "قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستور العمل احکام" مصوب ۱۴ ذی قعدة ۱۳۲۵ [۲۷ اذر ۱۲۸۶] به شرح وظایف حکام ولایتی در مقام انجام امور حسیه و انتظامی پرداخت و در ماده ۳۴ آن یاد آور شده که "حکام موظفند مراقب مخصوص در قلع و قمع چیزهایی که موجب فساد اخلاقی اهالی می شود از قبیل: قمارخانه ها و غیره به عمل آورند" همچنین براساس ماده ۲۲۱ این قانون مجالس ملوکی موظف شدند تا بر کاروانسراها و قهوه خانه ها نظارت کرده تا قمار و سایر اعمال خلاف شرع در آنجا صورت نگیرد. علیرغم قانون مزبور اولین بار که قانونگذاری و جرم انگاری و تعیین مجازات برای حالت خاصی از قمار کرد مصوب ۷ بهمن ۱۳۰۴ بود. با پیروزی انقلاب اسلامی اصل ۴۹ قانون اسلامی ایران درآمد های حاصل از قمار را در زمره اموال نامشروعی همچون اموال حاصل از ربا، رشوه، غصب و سرقت قرار دارد و به طور ضمنی بر غیر قانونی بودن این رفتار تاکید دارد. در ۲ خرداد ۱۳۷۵ قانون گذار فصل جدیدی از مجازات با قمار را گشود؛ برطبق ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی "قمار بازی غیر علنی نیز مورد جرم انگاری قرار گرفت و برای آن حبس و شلاق تعیین کرد."

براساس ماده ۶۵۴ قانون مدنی قمار و گروپندی نوعی توافق بین دویا چند نفر که یک امر معینی را پیش بینی می کنند و در ضمن تعهد می کنند هر کس درست گفته باشد مال معینی را به او بدهد باطل و دعوی راجعه به آن مسموع نخواهد بود. همین در مورد کلیه تعهداتی که از معاملات نامشروع تولید شده باشد، جاریست و لازم به ذکر است؛ قانون ایران در چند مورد شرط بندی را مجاز دانسته است در این مورد ماده ۶۵۵ قانون مدنی می گوید در دوانیدن حیوانات سواری و همچنین در تیراندازی و شمشیر زنی گروپندی جایز است و مفاد ماده قبل در مورد آنها رعایت نمیشود. ماده ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی به این موضوع تاکید میکند. در ماده ۷۰۵ ق.م.ا قماربازی با هر وسیله ای ممنوع و مرتکبین آن به یک تا ۶ ماه حبس و یا ۷۴ ضربه شلاق و در صورت تظاهر هر دو مجازات را شامل میشود. در ماده ۷۰۶ ق.م.ا ساختن یا حمل یا نگهداری به یک تا سه ماه حبس یا ۵۰۰ هزار تا یک میلیون و پانصد هزار ریال محکوم میشود. ماده ۷۰۷ ق.م.ا ساختن یا فروختن یا در معرض فروش یا در اختیار کسی قرار دادن یا از خارج وارد کردن به سه ماه تا یک سال حبس و یک میلیون پانصدتا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم است. در ماده ۷۰۸ ق.م.ا دایر کردن یا دعوت مردم به قمارخانه به شش ماه تا دو سال حبس یا سه میلیون تا دوازده میلیون ریال محکوم میشود.

در ماده ۷۰۹ ق.م.ا تمام اسباب و نقود متعلق به قمار حسب مورد معدوم یا به عنوان جریمه ضبط می شود. در ماده ۷۱۰ ق.م.ا اشخاصی که در قمارخانه یا اماکن برای صرف مشروبات الکلی دعوت خدمت کنند یا در دایر کردن کمک کنند معاون محسوب میشوند و ممکن است دادگاه بانوجه به اوضاع تخفیف در مجازات دهد. در ماده ۷۱۱ ق.م.ا اما اگر ضایضین دادگستری و یا سایر ماموران ذی صلاح از وجود امکان یا اشخاص به مراجع اطلاع ندهند و یا برخلاف واقع گزارش دهند، اگر مجازات شدید تری به موجب نباشد به ۶ تا ۳ ماه حبس یا ۷۴ ضربه شلاق محکوم میشوند. مرجع قضایی صالح برای سیدگی به جرم دادگاه عمومی است و پرونده ها بعد از دادسرا به دادگاه ارسال می گردد. جرم قمار دارای جنبه عمومی است و دادستانی هر لحظه که شاهد چنین تخلفی باشد یا گزارش وقوع این جرم را دریافت کند، میتواند ورود پیدا کند و برخورد قانونی لازم را انجام دهد.

نتیجه گیری

میتوان گفت کازینو محلی است که برای انجام انواع بازی ها و شرط بندی ها که به همراه فروشگاه و مراکز دیگر میباشد. در این نوع بازی هرکس یا گروهی بر سر وجهی شرط میبندد و برنده صاحب وجه میشود. گاهی اوقات طرف مقابل ما یک دستگاه است یا میتوان با یک جست و جو ساده در صفحات مجازی به این بازی ملحق شد. علت این کار این است که هر موقع که افراد خواهان این بازی بودند با کمترین وقت بتوانند پول های خود را خرج کنند این بازی همان قمار است چراکه در قمار هم طرفین بر سر چیزی که ارزش اقتصادی داشته باشد شرط می بستند. مراجع تقلید بازی های کازینویی را همان قمار مجازی دانسته و حکم قمار را بر آن جاری میسازند. همانطور که میدانید قرآن صریحا در آیات ۲۱۹ سوره بقره و آیه ۹۰ سوره مائده قمار را در شمار میگساری و بت پرستی قرار داده چرا که این بازی دارای آثار زیان بار فردی، اجتماعی، اقتصادی و... میباشد و حکم آن حرام است. در قانون مجازات اسلامی هم نه تنها قمار بلکه نگهداری، ساختن، حمل، در اختیار دیگران قرار دادن و... را محکوم و همانند قمار مجازات تعیین کرده است.

منابع

۱. قرآن. ۲. قانون مدنی ۳. قانون مجازات اسلامی ۴. طباطبایی. سید محمد حسین. المیزان. ج ۵. ۵. سایت و دفاتر مراجع تقلید
۷. شهیدانول. لمعه دمشقیه، علی شیروانی، ج ۲، ۶. مکارم شیرازی، ناصر. تفسیر نمونه. ج ۲ و ۳

توهین

چکیده:

قدمت جرم به قدمت خود انسان و قدمت جرم رایانه ای به قدمت رایانه بازمیگردد.

بزهکاری رایانه ای یا بزهکاری مدرن (یعنوان یکی از انواع جدید بزهکاری در حقوق ایران و بین المللی) را شاید بتوان به اعتبار نیاز به یک هوش خلاق و پویا در ردیف جرائم سفری که توسط افراد هوشمند رخ می دهد، دانست.

تمامیت جسمانی و معنوی اشخاص همیشه قابل احترام بوده است و یکی از جرائم علیه شخصیت معنوی افراد ، جرم توهین می باشد که به تازگی نیز از طریق رایانه در سطح گسترده ای ارتکاب می یابد، موردی که در قانون جرائم رایانه ای التفاتی به آن نشده است از این رو در بررسی توهین رایانه ای نگزیر از رجوع به فصل پنجم قانون جرائم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸) تحت عنوان هتک حیثیت و نشر اکاذیب خواهیم بود.

بنظر می رسد منظور قانونگذار از آوردن حرف ((و)) بین دو عنوان هتک حیثیت و نشر اکاذیب ، جداکردن این دو جرم بوده است نه هتک حیثیت از طریق نشر اکاذیب چرا هتک حیثیت مصادیق دیگری نیز دارد از قبیل : توهین، قذف و افترا.

مقدمه:

رایانه محصول حیرت انگیز تفکر بشری طی سالیان اخیر است که امروزه به نحوی شگفت انگیز وارد ساختار زندگی انسان ها شده است؛ ورود این ماشین متفکر به عرصه ی حیات آدمی ، اساس زندگی وی را دگرگون ساخته و معضلات ناشی از زندگی در جوامع انسانی را که نیازمند حفظ و دسترسی به اطلاعات گسترده و نیز تسریع در تبادل این اطلاعات است ، با سرعت و دقتی بسیار بالا، مرتفع کرده است.

از سوی دیگر پیوند رایانه ها به هم در قالب شبکه های اطلاع رسانی ، بر شتاب گردش اطلاعات در جهان افزوده و قابلیت تحصیل اطلاعات را بسیار افزایش داده است.

با این وجود از آنجایی که محیط سایبر ، محیطی مخفی، آزاد و نامحدود است، احتیاج به نظم دارد و اگر خلاف این باشد هر ((صفحه)) از این محیط می تواند صحنه ی جرم و آشفتنگی بسیار باشد.

امروزه مجرمین حیطه ی سایبر ، از رایانه به عنوان کانونی مخفی ، امن و مطمئن در راستای رسیدن به مقاصد شوم خود بهره می گیرند. در حقیقت حس پوشیده ماندن اعمال ارتكابی و عدم کشف آنها که ناشی از عدم نظارت دقیق و موثر بر محیط سایبر است و نیز این موضوع که آثار جرائم ارتكابی در این محیط معمولا باقی نمی ماند و هم چنین امکان بسیار کم تعقیب مجرمین این حیطه که ناشی از طبع جهانی بودن

لذا قانونگذار در استفاده عمدی از این عنوان د ابتدای فصل پنجم قانون جرائم رایانه ای در صدد تحت پوشش قرار دادن کلیه مصادیق هتک حرمت بوده است بنابراین نیازی به نام بردن از مصادیق بی شمار هتک حرمت که یکی از آنها نیز توهین می باشد احساس نشده است.

از آنجا که پدیده ی جرائم رایانه ای مرز نمی شناسد (جی آیکاو، ۱۳۸۳، ص: ۱۵) هم چنین به دلیل ویژگی های خاص جرائم رایانه ای (گسترده گی، فزائونی، وقوع آسان، تنوع و ...) اهمیت توهین در فضای مجازی به عنوان جرمی مطلق که در تحقق آن باید اظهار اهانت آمیز از طریق رایانه صورت بگیرد و مخاطب توهین فردی حقیقی ، زنده و معین باشد ، نمایان می شود که می توان طبق ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای این عمل را جرم دانسته و مرتکب را در محل وقوع نتیجه محاکمه و مجازات کرد.

کلمات کلیدی: هتک حیثیت توهین رایانه ای-ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای-اینترنت

رعایت نکرده و از این رو در موارد بسیاری باعث توهین به دیگران نیز می شوند.

امام علی (ع) می فرمایند: ((برترین ارجمندی و شرف، کمال و ادب است)) (رحمت نژاد، ۱۳۸۸، ص ۳۲)

توهین، ناسزا و بدگویی از دیرباز مذمت شده است و موضوع تازه ای نیست، آنچه آنچنان که افلاطون در کتاب قوانین خود می نویسد: ((از میانجرائم دیگر بدتر از همه دشنام است که بیشتر جوانان از روی گستاخی و بی شرمی مرتکب می شوند؛ زشت ترین اهانت ها، دشنام دادن به مقدسات و بدترین دشنام به مقدسات، اهانت به پرستشگاه های عمومی کشور یا پرستشگاه های ناحیه و بخش است)) (افلاطون، ۱۳۵۴، ص ۳۳۳)

۲-۳

توهین رایانه ای

توهین رایانه ای نوع جدیدی از جرم توهین سنتی است که در آن وسیله ی ارتکاب، رایانه می باشد.

جرم توهین رایانه ای به معنای نسبت دادن هر امر و هن آور اعم از دروغ یا راست بوسیله ی رایانه یا انجام فعلی که که در نظر عرف و عادت موجب کسر شان و یا باعث تحقیر و پست شدن فرد گردد. می توان هتک حرمت را نتیجه ی حاصل از توهین رایانه ای دانست.

۲-۴

اهمیت توهین رایانه ای

اهمیت توهین در فضای مجازی، از آنجا ناشی می شود که زمن انتشار یک مطلب اهانت آمیز در سراسر شبکه در یک لحظه بسیار کوتاه بیش از چند کشور به عبارتی چند میلیون سایت درگیر می شوند؛ اخیراً نیز در خصوص توهین به مقدسات دینی و ترویج فساد و فحش، سایت های اینترنتی جدیدی مثل سایت سه کاف توسط معاندان و مخالفان داخلی و خارجی و یا افراد ناآگاه و منحرف به شدت رایج شده است. (شیرزاد، ۱۳۸۸، ص ۵۰)

از آنجایی که در توهین خشونت در گفتار شرط نیست پس لزوماً توهین، شفاهی نیست لذا توهین کتبی نیز جرم است و لزومی ندارد توهین یا الفاظ اهانت آمیز حتماً روی تکه ای کاغذ ملموس نوشته شوند یا روی دیوار، زمین یا داخل

(هاشمی، ۱۳۸۴، ص ۲۷۹) دشنام و فحاشی از جریان های همیشگی جوامع بوده و از طریق مطبوعات و رسانه های جمعی به خصوص اینترنت نشانگر فرهنگ منحط یک جامعه است. این عمل از نظر اسلام، پیمال کردن معیارهای اخلاقی به شمار می رود به گونه ای که در کتب فقهی آمده است: ((مومن با اقباب بد با دیگران مقابله نمی کند و به حق کسی تجاوز نمی کند)) (هلالی، ۱۳۷۷، ص ۵۴۲) همینطور پیامبر اکرم (ص) می فرماید: ((کسی که به دوستی از من اهانت کند گویی به جنگ من کمین کرده است)) (کلینی، ج ۴، ص ۵۲)

توهین لفظی را فحش می نامند که هر کلام زشت و رکیک و مستهجن را در برمی گیرد. توهین فعلی کارهایی مثل: آب دهان به روی کسی انداختن و هل دادن تحقیر آمیز را در بر میگیرد. (میرمحمدصادقی، ۱۳۸۶، ص ۱۵۲)

در اصطلاح حقوقی، توهین یا اهانت، کاری است که متضمن اسناد و اخبار نبوده و به نحوی از انحاء، در حیثیت متضرر از جرم نوعی وهن وارد می کند. توهین غالباً با الفاظ فحش و تحقیر محقق می شود و اشاره یا عمل موهن قائم مقام همین الفاظ می باشند. (قدسی، ۱۳۹۰، ص ۵۰)

۲-۲

اهمیت جرم توهین

(به مشرکین دشنام ندهید زیرا آن ها نیز جاهلانه به خدا فحش خواهند داد.) (سوره انعام- آیه ۱۰۸)

چه خوب است انسان گفتاری مودبانه داشته باشد و زبانش را به سخنان زشت آلوده نسازد. مردم در ادای کلمات متفاوتند، برخی به قدری مودبانه سخن می گویند که دیگران را تحت تاثیر قرار می دهند در مقابل عده ای جانب ادب را

این جرائم است. به بزهکاران این دنیای خیالی فراغ بال می دهد که به دور از دیدگان شمامت بار پلیس و مردم، خواسته های شیرینانه ی خود را به راحتی به معرض اجرا بگذارند. (شیرزاد، ۱۳۸۸، ص ۱۱)

از جمله این جرائم، جرم توهین در فضای سایبر می باشد که متسلفانه در هیچ یک از مواد قانون جرائم رایانه ای به چنین مبحث مهمی توجهی مبذول نشده است؛ عدم توجه به توهین در قانون جرائم رایانه ای این سوال را به ذهن می رساند که آیا عدم التفات و عدم جرم انگاری، نشان دهنده ی جلوگیری از تورم کیفری بوده است یا ناشی از مسامحه ی قانونگذار؟

به هر حال به دلیل اهمیت حیثیت و شخصیت معنوی اشخاص و لزوم احترام به شان افراد و تاکید اصل ۲۲ قانون اساسی بر این امر، در این مختصر با کمک قوانین مرتبط به بحث توهین در فضای مجازی می پردازیم.

در این گفتار به کلیاتی درباره ی جرم توهین می پردازیم و اهمیت جرم توهین را بیان می کنیم سپس عناصر این جرم را مورد بررسی قرار می دهیم.

۲۱

تعریف توهین

توهین به معنای خوار کردن و تحقیر و تحقیر کردن و از مصادیق هتک حرمت است و معنای تهمت، نسبت دادن عملی زشت به کسی که آن را مرتکب نشده است

محتویات روزنامه ها و نشریات آورده شوند. بلکه توهین بصورت مطالب مندرج در اینترنت نیز توهین کتبی است؛ به عبارت دیگر، توهین در فضای مجازی اگر بصورت نوشته عرضه شود، توهین لفظی کتبی است؛ از سوی دیگر حضوری بودن در توهین شرط نیست. توهین می تواند در غیاب شخص مورد توهین ولی در حضور دیگران صورت پذیرد، پس توهین اینترنتی نیز می تواند در حضور شخص (در صورتی که فرد مقابل مانیتور قرار داشته باشد و مطالب اهانت آمیز را در همان لحظه مشاهده کند) یا در غیاب شخص و در حضور دیگران ارتکاب یابد. (زیرا اینترنت بی حد و مرز است و در آن واحد جمعیت کثیری به آن دسترسی دارند).

از دیدگاه جرم شناختی توهین در فضای مجازی قابل قیاس با توهین سنتی نمی باشد زیرا در توهین سنتی ممکن است فرد در مقابل عده ای محدود مورد اهانت واقع شود اما آسیب ناشی از توهین رایانه ای به مراتب بیشتر از توهین سنتی است. شاید بتوان در توهین سنتی اعاده ی حیثیت نمود اما در توهین مدرن که وسعتی به کل دنیا دارد، اعاده ی حیثیت بسیار مشکل و غالباً غیر ممکن است بنابراین نیاز به شدت عمل بیشتری دارد؛ هرچند جنبه های خشن توهین سایبری نسبت به مواردی چون قتل، ضرب و جرح و تجاوز کمتر نمایان باشد، اما درست به همان اندازه واقعی است و گاه نتایج وخیم تری در پی دارد و هزینه ای سنگینتر را بر جامعه تحمیل می کند. (سیمی و داوری، ۱۳۸۶، ص ۲۱۸) بنابراین علاوه بر الفاظ، هرگونه عکس، کاریکاتور، فیلم، صوت یا تصویر که عرفاً توهین تلقی شود موجب هتک حیثیت خواهد بود

علاوه بر موارد مذکور جز در موارد مصرح در قانون مثل ماده ((۵۱۷)) قانون مجازات اسلامی در حضور شخص مورد توهین، علنی بودن ضرورتی ندارد با این حال توهین سایبری یک توهین علنی است زیرا هیچ فضایی علنی تر از فضای مجازی نیست.

در توهین سایبری خواه فرد مورد اهانت حضور داشته باشد و خواه حضور نداشته باشد، توهین علنی است؛ از دیگر موارد اهمیت توهین رایانه ای این موضوع می باشد که امروزه شبکه اینترنت که هدفش اطلاع رسانی است در دایره مطبوعات و زیرمجموعه جرائد است، اگر مواد قانونی موجود شامل جرائد و روزنامه ها باشد، شبکه اینترنت نیز می تواند در دسته ی جرائد قرار گیرد و مشمول احکام آن گردد، پس توهین اینترنتی، جرم و قابل مجازات است.

۲-۵

بررسی حقوقی عناصر جرم توهین

توهین رایانه ای نیز مانند تمامی جرائم دیگر از سه رکن تشکیل شده است تا عنوان جرم بر آن صدق کند؛ این ارکان عبارتند از: رکن قانونی، رکن مادی و

رکن معنوی جرم، که در این قسمت به بررسی آن می پردازیم؛ هرچند که در قانون جرائم رایانه ای خصوصاً در فصل پنجم سخنی از توهین به میان نیامده است، اما از آنجاکه توهین از مصادیق بارز هتک حیثیت است از مواد مربوط به هتک حیثیت برای بررسی توهین رایانه ای استفاده می کنیم.

عنصر قانونی توهین رایانه ای:

ماده ((۶۰۸)) قانون مجازات اسلامی در این باره می گوید: ((توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک چنانچه موجب حد قذف نباشد، به مجازات شلاق تا (۷۴) ضربه و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود)) قانونگذار علاوه بر این ماده با توجه به شخصیت و مقام طرف اهانت مواد دیگری را تصویب کرده است. از جمله مواد: ((۵۱۳)) ((۵۱۴)) ((۶۰۹)) قانون مجازات اسلامی، ماده ((۴۲)) قانون وکالت، ماده بیستم لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری و ماده ی سی ام قانون مطبوعات؛ شایان ذکر است آنچه در اینجا مدنظر است نحوه ی تحقق اصل جرم توهین می باشد، یعنی امکان تحقق توهین ساده با توجه به شرایط آن در اینترنت یا رایانه وجود دارد یا خیر؟ هرچند همانگونه که ذکر شد قانون جرایم رایانه ای که توسط شورای عالی توسعه قضایی تدوین شده، به جرم توهین اشاره نکرده است اما توهین از مصادیق بارز هتک حرمت است زیرا با توهین حرمت کسی از بین می رود، بنابراین می توان با توجه به ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای توهین در فضای مجازی را مجازات نمود. ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای می گوید: ((هرکسی بوسیله سامانه های رایانه ای یا مخابراتی، فیلم یا صوت یا تصویر دیگری را تغییر دهد یا تحریف کند و آن را منتشر یا با علم به تغییر یا تحریف منتشر کند، به نحوی که عرفاً موجب هتک حیثیت او شود، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون تا چهل میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.))

تبصره: ((چنانچه تغییر یا تحریف به صورت مستهجن باشد، مرتکب به حداکثر مجازات محکوم خواهد شد))

قابل ذکر است که اگر تغییر یا تحریف به صورت مستهجن باشد، علاوه بر اینکه به فرد بزه دیده آسیب جدی می رسد، نوعی اشاعه فحشا نیز می باشد که جرم سنگین تری می باشد. مبرهن است که مخاطبین اینترنت بی شمارند و دیدن صور قبیحه و مستهجن، علاوه بر هتک حیثیت فرد یا افراد می تواند باعث ترغیب دیگران به سوی فساد باشد. دیگر اینکه این جرم از زمره جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی نیز می باشد و نمایش آن طبق بند ۳ ماده ((۶۴۰)) قانون مجازات اسلامی عفت و اخلاق عمومی را جریحه دار می کند. (قدسی، ۱۳۹۰، صص ۴۹-۵۰)

عنصر مادی توهین رایانه ای:

توهین رایانه ای از طریق رفتار، گفتار، اشارات و کنیه اظهارات شفاهی و کتبی توهین آمیز بوسیله ی رایانه صورت می گیرد.

شخصی که مورد توهین قرار گرفته است، هم می‌تواند از آن توهین در دادگاه شکایت کند. هم می‌پردازیم به اینکه اعلام جرم توهین توسط چه کسی صورت می‌گیرد؟ دادستان یا شاکی خصوصی؟ هم چنین اینکه کدام دادگاه صلاحیت رسیدگی به این جرم را دارد؟ در این گفتار به تمامی این سوالات پاسخ خواهیم داد.

۳-۱

امکان و یا عدم امکان پیگیری اهانت در فضای مجازی

اظهار نظرهای توهین آمیز در صفحات کاربران از نظر قانونی جرم است؛ نشر اظهار نظرهای توهین آمیز در صفحات کاربران از نظر قانون جرم محسوب می‌شود و این موضوع در قانون جرائم رایانه ای نیز در نظر گرفته شده است و پلیس فتا بعنوان ضابط قضایی موظف به رسیدگی و دنبال کردن اقدامات لازم برای رسیدگی به شکایت کاربران است؛ از آنجایی که محیط سایبر، محیطی مخفی، آزاد نامحدود است، احتیاج به نظم دارد و در غیر اینصورت، هر صفحه از این محیط می‌تواند به صحنه ی جرم و آشفتگی تبدیل شود.

۳ ۲

مجازات جرم توهین رایانه ای

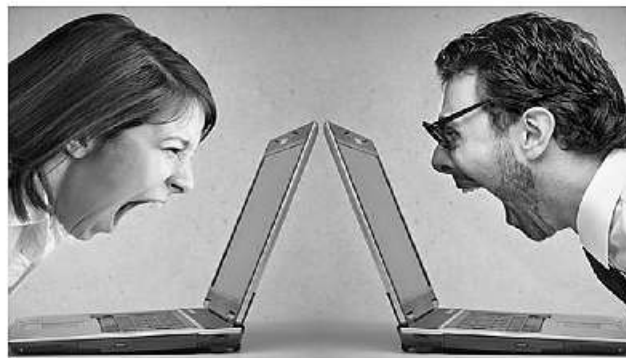
از آنجا که جرم توهین رایانه ای صراحتاً در هیچ ماده ای از قوانین ذکر نشده است و بدون مجازات ماندن مرتکبان این جرم نیز بر ارتکاب روزافزون آن خواهد افزود (تاکید بر مخالفت با تورم کیفری) بنظر می‌رسد باید طبق ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای مرتکبین این جرم را بعنوان یکی از مصادیق هتک حرمت به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا چهل میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم کرد؛ اما آنچه مدنظر است ماده ((۶۰۸)) ق.م.ا در خصوص توهین ساده و ماده ((۶۰۹)) ق.م.ا در مورد توهین مشدد می‌باشد.

مجازات توهین ساده بر اساس ماده ((۶۰۸)) ق.م.ا شلاق تا ۷۴ ضربه و یا پنجاه هزار ریال تا یک میلیون ریال جزای نقدی است و مجازات توهین مشدد، حبس از ۳ تا ۶ ماه و یا تا ۷۴ ضربه شلاق و یا پنجاه هزار ریال تا یک میلیون ریال جزای نقدی می‌باشد. حال سوالی که مطرح می‌شود اینست که با توجه به عدم تصریح قانونی به توهین رایانه ای و عام و مقدم بودن قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵) و خاص و موخر بودن قانون جرائم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸) طبق کدام قانون باید مرتکبین این جرم را مجازات کنیم؟ از سویی مجازات مقرر در قانون جرائم رایانه ای شدید تر از مجازات مقرر در قانون مجازات اسلامی است. پس چگونه می‌توان با روح قانون مخالفت کرد و مجازات مشدد را اعمال نمود (باعنایت به ماده ۱۱ ق.م.ا؟) در پاسخ باید گفت طبق اصول فقهی در صورتی که قانون عام بر قانون خاص مقدم باشد و تاریخ ورود هر دو (عم و خاص) معلوم باشد و زمان عمل به عام پیش از ورود خاص رسیده باشد، در این مورد خاص موخر را نسخ عام مقدم (نسخ جزئی) می‌دانیم. (محمدی، ۱۳۸۰، ص ۱۲۰) پس توهین رایانه ای را از شمول مواد ((۶۰۸)) و ((۶۰۹)) ق.م.ا خارج دانسته و در خصوص مجازات این جرم به ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای رجوع می‌نماییم؛ تشدید مجازات را نیز می‌توان با توجه به آثار و عواقب جبران ناپذیر این جرم توجیه کرد.

۳-۳

جرم انگاری توهین در تلگرام

نرم افزار پیام رسان تلگرام چندسالی است که در کشورمان کاربران بسیاری پیدا کرده است، برقراری ارتباط کم هزینه و پرسرعت توسط این نرم افزار درصد استفاده از آن را در مقایسه با پیام رسان های موجود بسیار بالا برده است. تلگرام نیز همانند سایر نرم افزارها و پیام رسان ها علی رغم اینکه دارای خصوصیات مثبت و فوق العاده مهم ارتباطی است اما در کنار

در توهین خلاف واقع بودن اظهارات ضروری نیست زیرا ممکن است اظهار توهین آمیز، اظهار واقعیت نیز باشد. در تشخیص رفتار و گفتار و اشارات موهن باید به عرف زمان و مکان وقوع جرم رجوع کرد. (میرمحمد صادقی، ۱۳۸۶، ص ۱۶۳) و شخصیت طرفی که مورد اهانت واقع شده نیز در قضاوت عرف موثر است. در این جرم باید مخاطب معین باشد توهین به یک مخاطب کلی جرم نیست - هم چنین مخاطب توهین رایانه ای باید شخص حقیقی باشد. این امر از لفظ (افراد) مذکور در ماده ((۶۰۸)) قانون مجازات اسلامی استفاده می‌گردد و همچنین از کلماتی مثل صوت، تصویر و فیلم که در ماده ((۱۶)) قانون جرائم رایانه ای آمده است؛ زیرا شخص حقوقی فاقد صوت و تصویر و فیلم است و شخصیتی اعتباری داشته، شخصیت و وجودی مادی ندارد. زنده بودن مخاطب نیز شرط دیگری است که از ماده ((۶۰۸)) قانون مجازات اسلامی مستفاد می‌شود زیرا فرد مرده، زنده تلقی نمی‌شود. حضوری یا علنی بودن جز در موارد مصرح در قانون شرط تحقق جرم توهین نیست و از سوی دیگر طبق قانون استفساریه (۴/۱۰/۱۳۷۹) نسبت به کلمه ی اهانت، توهین و یا هتک حرمت مندرج در مقررات جزائی مواد (۵۱۳) (۵۱۴) (۶۰۸) (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی و بندهای (۷) و (۸) ماده (۶) و مواد (۲۶) و (۲۷) قانون مطبوعات، توهین باید صریح باشد. ارتجالی بودن توهین رایانه ای نیز ضرورتی ندارد. توهین رایانه ای هم شامل توهین بدوی و هم توهینی که در جواب دیگری است می‌شود. (شیرین بیگ پور، ۱۳۹۰، ص ۴۶)

توهین رایانه ای مقید به نتیجه نیست بنابراین از جرائم مطلق می‌باشد اما در توهین رایانه ای وسیله ارتکاب حتماً باید رایانه باشد. عنصر معنوی توهین رایانه ای:

جرم توهین نیاز به عنصر روانی یعنی عمد در توهین کردن دارد که مستلزم معرفت داشتن فاعل نسبت به موهن بودن رفتار خود می‌باشد. البته سوء نیت خاص مثل قصد اذیت و متالم کردن طرف، شرط نمی‌باشد. (میرمحمد صادقی، ۱۳۸۶، ص ۱۵۸) به عبارت دیگر اولاً مرتکب باید در فعل خود عامد باشد نه اینکه در حالت خواب، بیهوشی، هیپنوتیزم و یا مستی و ... باشد و در هر حال باید با اراده و اختیار مرتکب رفتار موهن گردد ثانیاً از موهن بودن رفتار خود آگاه باشد پس اگر به دلایلی مثل تفاوت فرهنگی یا زبانی نسبت به این امر جاهل باشد، توهین کیفری محقق نگشته است.

۳ - مجازات ها، آیین دادرسی و چگونگی پیگیری جرم توهین در فضای مجازی

در این گفتار انواع مجازات و چگونگی پیگیری جرم توهین در فضای سایبر را بیان می‌کنیم؛ اینکه آیا جرم توهین رایانه اساساً قابل پیگیری است یا خیر؟ و چه مجازات های مصوبی برای توهین کنندگان فضای مجازی در نظر گرفته شده است؛ اینکه آیا

آن آسیب ها و مضراتی نیز دارد که غالباً عموم ایجاد کنندگان این آسیب ها بیش از آنکه هنجار شکن باشند، یک فقیر و مستضعف فرهنگی هستند که لزوم حل این معضلات فرهنگی متوجه کلیه نهاد های فرهنگی کشور از جمله آموزش و پرورش تا کم نقش ترین نهادها در روند فرهنگسازی جامعه می باشند. (به گزارش تسنیم به نقل از جلفا نیوز)

۳-۶

محل وقوع جرم و دادگاه صالح برای رسیدگی

با توجه به گسترده بودن فضای اینترنت این سوال پیش می آید که محل وقوع توهین توهین رایانه ای کجاست؟ و کدام دادگاه صلاحیت رسیدگی دارد؟

در پاسخ باید گفت اینترنت صرفاً یک وسیله برای ارتکاب جرم است (مثل مزاحمت تلفنی) و نباید آن را با مکان ارتکاب جرم اشتباه گرفت زیرا در این صورت در تشخیص دادگاه صالح نیز با مشکل مواجه خواهیم شد؛ در واقع محل وقوع جرم، همان مکانی است که بزهکار رایانه ای به نتیجه می مورد نظر خود دست یابد. این امر از رای وحدت رویه شماره ۲۲۱/۴۱۳۹۰/۲۲۱ هیات عمومی دیوان عالی کشور به شرح زیر مستفاد می گردد:

((وقوع بزه مزاحمت برای اشخاص بوسیله ی تلفن یا دستگاه های مخبراتی دیگر - موضوع ماده ۶۴۱ ق.م.ا - منوط به آن است که نتیجه آن که مقصود مرتکب است محقق گردد. بنابراین در مواردی که اجرای مزاحمت از یک حوزه قضایی شروع و نتیجه آن در حوزه قضایی دیگر حاصل شود، محل حدوث نتیجه مزبور، محل وقوع جرم محسوب و مناط صلاحیت دادگاه رسیدگی کننده نیز همین امر خواهد بود.)) با توجه به وحدت ملاک توهین رایانه ای و مزاحمت تلفنی؛ می توان چنین بیان کرد که محل وقوع بزه توهین رایانه ای، محل حدوث نتیجه می باشد پس در جرائم رایانه ای، تعیین محل وقوع بزه در اختیار بزه دیده می باشد؛ بزه دیده در هر مکانی از توهین رایانه ای اطلاع یابد می تواند اقدام به شکایت کیفری نماید. لذا محل حدوث نتیجه، محل وقوع جرم بوده و دادگاهی که در حوزه آن قرار دارد طبق ماده ((۵۴)) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری صالح برای رسیدگی است.

در این یادداشت به برخی از آسیب ها و به عبارت بهتر به جرائم رایج در تلگرام می پردازیم.

تا سال ۱۳۸۲ بعثت عدم کثرت کاربران فضای سایبر و خصوصاً حضور کم رنگ مردم در شبکه های مجازی، قانونگذار آنگونه که باید به موضوع جرائم در فضای مجازی نپرداخته بود و در محاکم دادرسی، ادله الکترونیکی بعنوان ادله اثبات دعوا به نوعی مورد کم توجهی و بعضاً بی توجهی قرار می گرفت اما پس از تصویب قانون تجارت الکترونیک، ادله الکترونیکی نیز بعنوان ادله ی اثبات دعوا مورد توجه و پذیرش قضات در محاکم قرار گرفت و خصوصاً با تصویب قانون جرائم رایانه ای به مسئله جرم، جرم انگاری و مجرم بصورت جدی پرداخته شد؛ به بیان روشن تر بر خلاف تصور و باور های غلط و معروفی که در بین عوام نسبت به غیرمستند بودن ادله ی موجود در فضای مجازی در محاکم وجود دارد باید گفت که با قرار گرفتن این ادله (ادله ی الکترونیکی) که شامل عکس، فیلم، صدا و ... می باشد قاضی می تواند مجازات مقرر در قانون را بر علیه افراد مجرم در آن حوزه صادر نماید و تا بحال نمونه های بسیاری از محکومیت مجرمین در فضای مجازی در محاکم صالحه وجود دارد البته ناگفته نماند که صحت و سقم تایید این ادله با نظر تخصصی و کارشناسی پلیس فتا به قاضی پرونده ارائه می شود (امر موضوعی) و قاضی بعنوان صادق ترین فرد در امر قضاوت نسبت به صدور حکم مقتضی اقدام می نماید.

(امر حکمی)

۳-۴

میزان اهمیت شخص مورد توهین

برابر قانون، بزه دیده ی جرم توهین اگر از مقامات رسمی نظیر روسای سه قوه، رئیس جمهور و معاونان او و ... باشند و توهین با توجه به سمت آنها ارتکاب یافته باشد موجب شدید شدن مجازات خواهد شد.

برابر قانون، رکن مادی جرم توهین، فحاشی و استعمال الفاظ رکیک است و رکن معنوی هم علم و عمد مرتکب در بیان مضال و هین امیز خواهد بود.

۳-۵

چگونگی اعلام جرم توهین در فضای مجازی

با توجه به اینکه ماده ((۶۰۸)) قانون مجازات اسلامی یعنی توهین به افراد عادی، در ماده ((۱۰۴)) قانون مذکور در زمره جرائم قابل گذشت ذکر شده است و جرائم قابل گذشت فقط با شکایت شاکی خصوصی قابل تعقیب است، بنظر می رسد در توهین به افراد عادی، دادستان نمی تواند بعنوان اعلام کننده وارد شود اما با توجه به اینکه جرم توهین به مقامات رسمی با توجه به سمت آنها مقرر در ماده ((۶۰۹)) ق.م.ا مطابق ماده ((۱۰۴)) همان قانون قابل گذشت نیست و دادستان می تواند اعلام جرم کند.

تعقیب این بزه با رضایت و اعلام گذشت مقامات مندرج در ماده ((۶۰۹)) قانون مجازات اسلامی موفق نخواهد شد

نقد فیلم خط ویژه

The Exclusive Path

a Film by
Mostafa Kiaie

فیلم خط ویژه که در سال ۹۲ به نویسندگی و کارگردانی مصطفی کیایی ساخته شد درباره کاوه (هومن سیدی) نابغه کامپیوتری است که با تحریک خواهرش سمیرا (هانیه توسلی) و شوهر خواهرش فریدون (مصطفی زمانی) حساب بانکی یک رانت خوار را هک میکند و پولی که قرار است به حسابش واریز شود را اشتباهی به حساب مشترک دو دوست (میلااد کی مرام و محسن کیانی) می ریزد. هر چند این فیلم 'بعاد مختلفی دارد اما ما قصد داریم به بعد حقوقی فیلم توجه کنیم و به بررسی رفتار هر نقش و جرایم ارتکاب یافته و مجازات آن ها بپردازیم و امیدوارم که برای خوانندگان نشریه حقوقی انصاف مفید واقع گردد. هومن سیدی در نقش کاوه ابتدا سایت بانک را هک می کند و سپس پولی را که قرار است که به حساب محتشم ریخته شود را اشتباهی به حساب منوچهر و شهنی می ریزد که ضیق ماده ۱ قانون جرایم یارانه ای جرم انگاری شده است و با داشتن عنصر مادی و معنوی مجرم است و براساس همین ماده به مجازات حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو محکوم میشود و براساس ماده ۱۳ همین قانون با توجه به اینکه پول اشتباهی به خاطر عنصری خارج از اراده توسط خودشان برداشت نشده شروع به جرم کلاهبرداری یارانه ای محقق شده است از آن جا که کلاهبرداری یارانه ای جرم درجه ۵ است مرتکب شروع به جرم به استناد بند پ ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی به حبس یا جزای نقدی درجه ۶ محکوم میشود. اگر از دیدگاه جرم شناسی به جرایم کاوه دقت کنیم می بینیم که این جرایم حرفه ای توسط افراد بهوش انجام میشود و جزا جرایمی نیستند که هر فردی توانایی انجام آن را داشته باشد.

خط ویژه

سمیرا وهومن به خاطر تشویق و ترغیب و تهیه مقدمات مثل کامپیوتر و اینترنت معاون در جرم ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مجازات آن ها درجه ۷ یا ۸ است و چون جرم کلاهبرداری یارانه ای در مرحله شروع مانده معاونت محقق نمیشود. اگر به جرم وانگیزه آنان نگاه کنیم توان پایین اقتصادی محرک آن ها است هر چند که این امر رافع مسولیتشان نیست ولی باید دقت شود زیرا که با بهبود وضعیت معیشتی افراد چنین جرایمی کاهش چشم گیری پیدا میکنند. منوچهر وشاهین دو دوستی که پول اشتباهی به حساب آن ها واریز شده است به دلیل فقدان عنصر مادی مرتکب هیچ جرمی نشده اند. در پایان باید عرض کرد که با پیشرفت سریع تکنولوژی جرایم جدید و نویسی در حال شکل گیری است که تصویب قانون جرایم یارانه ای از سوی قانونگذار گام امیدوارکننده ای است که قانونگذار در حال تلاش برای به روز نگه داشتن خود که با هتیار بودن به خطاکاران فرصت و مجال خودنمایی ندهد.

خط ویژه

خط ویژه

خط ویژه

مطهره جنتی آموزش وکالت در جرایم رایانه ای

اولین نشست وکلا با موضوع حقوق کیفری و فناوری اطلاعات و ارتباطات شکل گرفت.

به گزارش نشریه حقوقی انصاف، ۱۷ مهرماه ۱۳۹۷ اولین جلسه از سلسله نشست های حقوق کیفری فناوری اطلاعات و ارتباطات با محوریت وکالت در جرایم رایانه ای در کانون وکلای دادگستری مرکز منعقد گردید.

این نشست با حضور دکتر عصمت اله جابری، باز پرس شعبه اول دادسرای ویژه جرایم رایانه ای، سرهنگ سید علیرضا طباطبایی، معاون فنی فرماندهی پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات ناجا، شاهپور دولتشاهی وکیل دادگستری و پژوهشگر در حقوق سایبر، وکلا و مقامات قضایی و متخصصین در حوزه ای تی برگزار شد. دکتر دولتشاهی در این جلسه با اشاره به این مطلب که جرایم سایبر چند سالی می شود که پدید آمده و در حال حاضر در دنیا بعنوان نوعی جرایم حقوقی محسوب می شوند، یادآور شد: تعداد متعددی جرایم حقوقی و پلیسی در دنیا وجود دارد و هم چنین بخشی از جرایم سنتی در حوزه جرایم سایبری نیز ورود پیدا کرده است.

وی ادامه داد: پس باید از فضای سایبر اطلاعاتی داشته باشیم تا بتوانیم جرایم سنتی را رسیدگی کنیم و باید بصورت تخصصی در این زمینه وارد عمل شویم.

دکتر جابری سخنان خود را نیز در این نشست در سه حوزه بیان کرد و با توجه به پیشرفتی که روزانه در فضای سایبری اتفاق می افتد، دسته بندی جرایم را اینگونه عنوان نمود: ۱- جرایم مربوط به حوزه خصوصی می باشد و شخص حقیقی متضرر است ۲- جرایمی که به دو شکل عمومی و خصوصی یافت می شود ۳- جرایمی که مربوط به دولت و حاکمیت است.

وی در توضیح اولین موضوع خود بحث "اسکیمرها" را مطرح ساخت و اذعان کرد: دستگاهی آمده که به اندازه پز های بانکی هستند و بعلا امنیت پایین این کارت ها تمام اطلاعات کارت بانک را کپی می کنند و بعد از انتقال داده ها به دستگاه، کارت خامی را تهیه کرده و رمز کارت را یادداشت می کنند و مجرمان در استفاده از خرید ارز از صرافی ها با نام و مشخصات مال باخته و یا خرید از کلی فروشی های عمده از پول و کارت بانکی مال باخته بهره می برند.

وی دومین اقدام را مراجعه به بانک و استعمال گرفتن دانست که از کجا و چه طریقی پول جابجا می شود و حساب های میدا و مقصد را شناسایی کنند و در همین حین مشغول تنظیم شکایت نامه شوند تا رسیدگی سریع تر صورت گیرد.

دکتر جابری هم چنین از اولین اقدامی که وکلا باید بتوانند وکیل یک مال باخته انجام دهند سخن گفت و تصریح کرد: باید وکیل با موکل مصاحبه ی فنی داشته باشد و از او بپرسد که کجا ها رفته و کارت کشیده و در چه جا هایی کارت کشیدن برایش مشکوک بنظر می رسد، سپس به محض گرفتن اطلاعات و قبل از تنظیم شکایت نامه باید به بانک ها مراجعه نموده و از این طریق به محلی که پول از آنجا کشیده شده راه پیدا کند

وی موضوع دومین دسته از جرایم را اینگونه شرح داد و گفت: جرمی که در این حوزه اتفاق می افتد، جنبه امنیتی و اقتصادی دارد که در اینجا بحث "اورجینیشن" مطرح می شود و تعداد وکلایی که این قبیل پرونده ها را قبول می کنند بسیار محدود می باشد چون گمان می کنند پرونده سنگینی است و شاید نتوانند از عهده حل آن بر آیند. وی گفت: این حوزه از جرایم آسیب هایی که با خود به دنبال دارد با توجه به بحث امنیتی آسیب های جدی ایی به اقتصاد و امنیت کشور وارد می کند. دکتر عصمت اله جابری به نقش موثر وکلا در موفقیت در پرونده هایی با این موضوع و همچنین کمک بسیار به موکلان خود اشاره کرد. وی موضوع سوم مباحث خود را بحث "شرکت های هرمی"، بیان نمود که سال های سال است جامعه ما با این موضوع درگیر است.

شرکت های هرمی، طبق ماده ۱ قانون تشکیل مجازات اخلال عمران در نظام اجتماعی از سال ۸۴ به بعد مطابق این قانون جرم انگار شدند. دکتر جابری تاکید نمود: تمام دنیا با شرکت های هرمی مبارزه می کنند اما با این حال ۱۳ الی ۱۴ شرکت هرمی در ایران وجود دارد که مجوز دارند و تا دو لایحه می توانند زیر مجموعه داشته باشند و فعالیت هرمی بکنند که قرار دادشان دو ساله می باشد اما رونقی در اقتصاد جامعه بوجود نمی آورند. سرهنگ طباطبایی نیز در این جلسه از اینکه علاقمندان به یادگیری به جرایم بارانه ای زیاد هستند ابراز خشنودی کرد. وی با تاکید بر این مطلب که هر آنچه که در فضای مجازی اتفاق می افتد ثبت و ضبط می شود و بر خلاف باور عام هر تحرکی قابل رصد می باشد تصریح کرد: آنچه که چالش آینده خواهد بود و ما به این سمت در حال حرکتیم، بحث شناسایی در این فضا می باشد که کار دستگاه پلیسی را سخت و هزینه بردار می کند. وی افزود: اقداماتی که آدم های حرفه ای انجام می دهند برای شناسایی در فضای مجازی، یک مبحثی است که در تمام دنیا به دنبال آن هستند.

سرهنگ طباطبایی در آخر از وکلایی که در این زمینه قصد کار کردن را دارند خواست تا روزی سه الی چهار ساعت مطالعه داشته باشند چرا که کار بسیار حساسی است و نیازمند دانش کافی می باشد.

مقام معظم رهبری مد ظله العالی در حکم تشکیل شورای عالی مجازی می فرمایند:

«گسترش فرآیند فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی بویژه شبکه جهانی اینترنت و آثار چشمگیر آن در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی، و لزوم سرمایه گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره گیری حداکثری از فرصت های ناشی از آن در جهت پیشرفت همه جانبه کشور ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و همچنین ضرورت برنامه ریزی و هماهنگی مستمر به منظور صیانت از آسیب های ناشی از آن اقتضا میکند که نقطه ی کانونی متمرکزی برای سیاستگذاری، تصمیم گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور بوجود آید.»

حکم تشکیل شورای مجازی ۱۷/۱۲/۹۰